

SIIPIRIKKO 4/84

Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.

Julkaisija: Pohjois-Karjalan Lintutieteellinen Yhdistys r.y.
 Puheenjohtaja: Ari Latja Koulukatu 30 b A 5 80100 Joensuu 100
 puh 22139

Varapuheenjohtaja: Juha Miettinen Värttinätie 28
 80260 Joensuu 26 puh 32110

Sihteeri: Jukka Pusa Merimiehenkatu 43 A 5 80120 Joensuu 12
 puh 209662

Rahastonhoitaja: Tarja Latja Koulukatu 30 b A 5 80100 Joensuu 10
 puh 22139

Muut hallituksen jäsenet: Petri Hottola Latolankatu 9 A 2 80160
 Joensuu 16, Juhani Hyttinen Sorvarinkatu 6 80150 Joensuu 15 puh
 821482, Kimmo Koskela Pohjolankatu 10 80260 Joensuu 26 puh 33397,
 Jouko Tiussa Ensonkatu 8 80200 Joensuu 20 puh 35849

Lehden toimituskunta: Juhani Hyttinen, Mauri Leivo ja Veijo Turunen

Tilausasiat: Lehti ilmestyy 4 kertaa vuodessa. Jaetaan jäsenille
 jäsenmaksua vastaan. Jäsenmaksun suuruus v. 1984 on 25 mk (opis-
 kelijat 18 mk, perhejäsenmaksu 7 mk). Siipirikon tilausmaksu v.
 1984 25 mk. Irtonumerot vuosikertaan 1981 asti 4 mk (juhlanumero
 15 mk), vuosikerrat 1982 - 5 mk + postituskulut.
 Yhdistyksen tili SYP Joensuu 201620 - 337216/Pohjois-Karjalan
 Lintutieteellinen Yhdistys r.y./PL 119 80101 Joensuu 10.

Kansi Nokkavarpunen (Valokuvannut Hannu Kivivuori)

SI SÄLLYSLUETTELO

	Sivu
Talvilinnut 1983/84 Pohjois-Karjalassa: Jouko Tiussa	107
Rariteetit 1983 Pohjois-Karjalassa: Mauri Leivo	122
Satunnaisvieraana: - Arotasku Kontiolahdessa: Markku Alanen, Jouko Tiussa ja Matti Kapanen	131
Tiedonantoja	134
Ilmoituksia	136

★ = Valtakunnallisen (Suomen lintutieteellisen yhdistyksen) rari-
 teettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.
 ☆ = Alueellisen rariteettikomitean tarkastama ja hyväksymä havainto.

TALVILINNUT 1983/84 POHJOIS-KARJALASSA

Jouko Tiussa

Perinteinen talvilintukatsaus pohjautuu sekä suoritettuihin talvilin-
 tulaskentoihin että palautettuihin talvilintulomakkeisiin ja yksittäi-
 siin havaintoihin. Jotta tieto saataisiin tuoreempaan, on katsauksen
 laatimista aikaistettu.

Havainnoitsijat: IG = Ismo Glad, JH = Jari Halonen, PH = Petri Hotta-
 la, KH = Kaija Hyötyläinen, AH = Antti Hämäläinen, HI = Harri Ihalai-
 nen, KJ = Kari Jeskanen, AJ = Arto Juvonen, MK = Matti Kapanen, LK =
 Lauri Karttunen, HKa = Hannu Kauhanen, KKa = Kimmo Kauhanen, JKi =
 Jukka Kinnunen, AK = Ari Kirjavainen, HKi = Hannu Kivivuori, HKo =
 Harri Kontkanen, JKo = Jouni Koskela, KKO = Kimmo Koskela, JuK = Juha
 Kosonen, ELn = Esa Laaninen, ELP = Esko Lappi, ALv = Ari Lavinen, AL =
 Aila Lehtiranta, HL = Hannu Lehtoranta, JoL = Jouni Lehtoranta, JuL =
 Jukka Lehtoranta, ML = Mauri Leivo, JM = Jarmo Martiskainen, AM = Arto
 Määttä, SN = Sauli Nuolemo, KN = Keijo Nuutinen, MO = Marko Ojala,
 AP = Ari Parviainen, PP = Pentti Pehkonen, MP = Matti Piironen, HP =
 Heikki Pönnkä, MR = Matti Riikonen, HR = Hannu Räsänen, ES = Elvi
 Sahlman, JT = Jouko Tiussa, AV = Anssi Vähätalo sekä Motacilla-luonto-
 kerho (talvilintulaskentoja, Joe) ja Lähtevän koulun (Out) opettajat
 HLv = Heljä Leivo ja KL = Kalle Leivo sekä oppilaat Esa Hovinen, Simo
 Huovinen, Esa Huttunen, Marja Koistinen, Mikko Koistinen ja Janne Pen-
 nanen.

Yksittäisiä havaintoja on myös monilta edellä mainitsemattomilta. Ha-
 vaintoja on kaikista kunnista Tuupovaaraa ja Valtimoa lukuunottamatta.
 Varsin monilukuiselle havainnoitsijajoukolle kiitokset ansiokkaasta
 työstä.

Sääolot

Lämmin ja sateinen syksy muuttui talveksi ennen marraskuun puoliväliä,
 jolloin maa sai pysyvän lumipeitteen. Jo marraskuu oli kylmyydeltään
 varsinaisten talvikuukausien tasoa, mutta ankaria pakkaskausia ei tal-
 veen sisältynyt. Lunta tuli todella runsaasti, mutta hyvissä ajoin se
 keväällä sulii ilman tavanomaisia takatalvia. Kun vielä pihlajat kantoi-
 vat ennätysmäistä marjasatoa, oli linnuilla paljon tavanomaista suo-
 tuisimmat olot. Seuraavassa kuukausittaiset tilastot (Ilmatieteen lai-
 tos, Helsingin sanomat):

Joensuu	XI	XII	I	II	III	
1983/84 °C	-6,1	-7,3	-8,2	-8,3	-6,7	(talvikuukausien
1931/60	-1,9	-6,5	-10,5	-10,4	-6,4	keskilämpötilat)
sademäärä mm	68	71	89	44	32	
% normaalista	136	158	198	129	110	

Talvilintulaskennat

Laskentareittejä oli tänä talvena kaikkiaan 20, joista 13 käytiin
 läpi kaikissa kolmessa laskentavaiheessa. Tulokset on koottu taulu-
 koksi 1. Lieksan vallitsevuus (MR, ELP) näkyy edelleen vakuuttavasti.

Laji	Joensuu			Lieksa			Liperi		
	SY	VV	UU	SY	VV	UU	SY	VV	UU
Laskennat	2	2	1	16	13	11	1	2	2
Reittien luku	16,5	16,5	8,5	133	117	102	10	18	18
Reittien yhteispituus km									
Silkkiuikku							1		
Joutsen				12			17		
Sinisorsa							5		
Alli							6		
Mustalintu							5		
Tukkakoskelo							2		
Isokoskelo							150		
Kanahaukka	2	1		1				1	
Varpushaukka		1	1	1				1	
Metso				3					
Teeri				17	14	27	60	1	30
Pyö				18	3	1	1		
Kalalokki	1			3			4		
Harmaalokki	3			1			2		
Hiiripöllö								1	1
Lapinpöllö								1	
Kesykyyhky	32	10		4	18	8		4	
Käpytikka	5	5	5	138	89	78	3	6	11
Pikkutikka				2	3				
Korppi		2		7	2	2			
Varis	155	504	240	379	77	64	8	71	35
Naakka	3	31	13						
Harakka	96	119	42	301	323	232	55	112	100
Närhi	4	2		31	15	16	6	1	2
Talitiainen	167	174	109	557	395	187	71	112	110
Sinitiaainen	2	6	4	1	4	1	5	24	35
Kuusitiaainen			1	1	2		1		
Töyhtötiainen	1		1	10	12	3	4	2	
Hömötiainen	24	18	13	279	168	96	20	50	25
Pyrstötiainen	13			24	8		26		
Pähkinänakkele			1	8	2		1		1
Puukiipijä	2		1	18	7	3	1	1	
Koskikara								2	3
Mustarastas	1	1					1	3	5
Räkättirastas	809	3787		513	679	34	265	1000	1
Punakylkirastas				3			1		
Hippiäinen	13	2	2	95	24	8	55	3	1
Tilhi		1035		487	1009	228		861	129
Kottarainen	141	1		37					
Varpunen	473	620	202	728	629	448	45	145	305
Pikkuvarpunen								15	15
Vihherpeippo	5	29	2	6	30	30	3	34	45
Tikli								2	
Vihervarpunen	2	6							
Urpainen		90		16	13	1	15	102	
Tundraurpiainen								1	
Punatulkku	14	97	42	80	224	427	22	92	360
Taviokurna		53		18	20	4	5	63	1
Pikkukäpylintu				165	61	58		12	1
Isokäpylintu	2			3		2			
Peippo				5			2	2	1
Järripeippo	1								
Keltasirkku	4	93	87	101	235	105	19	92	100
Yhteensä yks.	1975	6687	766	4073	4129	2063	887	2816	1317
Lajeja	26	24	17	37	27	24	34	31	23

Taulukko 1. Talvilintulaskentojen tulokset talvella 1983/84 Pohjois-Karjalassa. SY = syyslaskenta, VV = vuodenvaihteen laskenta ja UU = uusintalaskenta.

Joensuukin saatiin sentään pysymään listoilla, vaikka Miettisen Juha "talvehtikin" ulkomailta. HKa uurasti hänen Repokallion-Asevelikylän alueen reittinsä ja Motacilla-kerho suoritti kaksi ensimmäistä laskentaa. Laskettavaa joka tapauksessa riitti etenkin vuodenvaihteessa, jolloin reittien vähenemisestä huolimatta päästiin ilmeisesti kaikkien aikojen yksilömääräennätyksiin.

Syyslaskennan 19 reitillä laskettiin noin 160 km:n matkalla 47 lajin 6935 yksilöä, 10 reittikilometriä kohti 435. Luvuissa ja lajeissakin näkyi jo hyvän lintutalven enteitä. Räkättirastas (1587) oli selvästi edellä varpusta (1246). Lista jatkui tavanomaisemmin: talitiainen (795) ja varis (542), mutta tilhi (487) oli yksilömäärässä jo viides. Kaikkiaan 14 lajista laskettiin yli 100 yksilöä. Näihin kuuluivat käpylinnut (170) - valtaosin pikkukäpylintuja, Liperin vesialueilla vielä viivytelleet isokoskelot (150) kuin myös kottaraiset (178) ja vielä varsin näkymättömissä olleet punatulkkut (116). Joutseniakin osui 17 laskentareiteille.

Räkättirastas oli talven massalaji erinomaisen pihlajamarjasadon myötä (Valok. Mauri Leivo)

Vuodenvaihteen laskennassa laskettiin 17 reitiltä noin 150 km:n matkalta ennätyskelliset 13632 yksilöä 40 lajista, mikä tekee tasan 900 lintua 10 reittikilometriä kohti. Suuria lintumääriä on luonnollisesti vaikea laskea aivan yksilön tarkkuudella. Räkättirastas (4566) oli määrällisesti omaa luokkaansa tilhen (2905) ollessa yhtä selvä kakkoslaji. Talvehtivia variksia oli ennätysmäisesti (laskennoissa 652), mihin kiinnitettiin huomiota ainakin Joensuussa ilmestyvissä lehdissä. Punatulkkuja nähtiin jo kohtalaisesti (413) ja taviokuurniakin toistataata. Sinitiaainen ja viherpeippo esiintyivät normaalia runsaampina.

Uusintalaskennan 14 reitillä, pituudeltaan likimain 130 km, tavattiin vielä 33 lajin 4146 yksilöä, 10 reittikilometriä kohden 323. Viimeainittu luku on reilusti kaksinkertainen edelliseen, marjattomaan talveen verrattuna, vaikka rastaat ja tilhienkin pääjoukot olivat jo lähteneet. Punatulkku (829) oli ajankohdan näkyvin laji, jos kohta varpusia laskettiin hiukan enemmän (955). Käpytikkoja esiintyi runsaanlaisesti läpi talven, vaikka paikalliset vaihtelut olivat huomattavia.

Laji	Vuodenvaihteen laskenta			Uusintalaskenta 1983/84
	1983/84	1982/83	1978-83	
Teeri	1,0	2,9	7,0	4,4
Käpytikka	6,6	2,6	4,8	7,3
Korppi	0,3	0,5	1,2	0,2
Varis	43,0	24,8	28,5	26,4
Harakka	36,6	17,9	31,8	29,1
Närhi	1,2	0,8	1,8	1,4
Talitiaainen	45,0	25,9	43,5	31,6
Sinitiaainen	2,2	+	0,6	3,1
Töyhtötiainen	0,9	0,8	1,5	0,3
Hömötiainen	15,6	14,2	20,1	10,4
Puukiipijä	0,5	0,2	0,5	0,3
Hippiäinen	1,9	3,1	3,4	0,9
Tilhi	191,7	6,2	4,8	27,8
Varpunen	96,2	59,7	83,1	74,3
Viherpeippo	6,1	0,6	1,4	6,0
Urpiaainen	13,5	15,0	27,2	0,1
Punatulkku	27,3	10,0	20,5	64,5
Taviokuurna	9,0	-	0,9	0,4
Käpylinnut	4,8	-	10,1	4,7
Keltasirkku	27,7	25,0	36,9	22,7
Yhteensä	531,1	210,2	329,6	315,9
% kaikista	59	99	98	98

Taulukko 2. Tavallisimpien talvilintujen yksilömäärät 10 reittikilometriä kohti vuodenvaihteen ja uusintalaskennoissa talvella 1983/84 Pohjois-Karjalassa. Vertailun vuoksi tilanne edellisenä talvena ja viiden edellisen vuodenvaihteen keskiarvot. - Taulukon täydennyksenä on mainittava vuodenvaihteen 1983/84 listaykkönen, räkättirastas, jonka osuus oli peräti 33 % lasketuista yksilöistä. Ylläolevaan taulukkoon tuleva luku 301,4 olisi mitä todennäköisemmin tilaston Pohjois-Karjalan ennätys.

Varisten paljous sai aikaan polemiikkia jopa maakunnan ykköslehdessä (Valok. Mauri Leivo)

Lajikohtaiset havainnot:

Sinisorsa Alueella todella vähälukuinen talvehtija. Lip Viinijärven Taipaleenjoessa 1 ♂ läpi talven (ML, HR). Lie Vuonisjärvellä nähty 27.12. 2 yks. (HR) ja Joe Varaslammen purossa 12.1. 1 yks. (JKo, ML).

Isokoskelo Enon Ahvenisella todettu 5.2. ♀-pukuinen talvehtija (HKa, ELn, ML, AP, AV).

Uivelo Enon Ahvenisella 5.2. ♀-pukuinen yksilö (HKa, ELn, ML, AP, AV).

Varpushaukka Talvehtijoita laajalti eri puolilla aluetta. Juuassa nähty ilmeisesti 4 eri yksilöä, Lieksassa ainakin 2 kuten myös Outokummun keskustassa (♂ ja ♀), Liperin Viinijärvellä ja Joensuussa. Lisäksi on varpushaukka nähty Liperin Kirkonkylässä, Kontiolahden Selkiellä ja Jakokoskella, Tohmajärven Kemiessä ja Värtsilän Patsolassa.

Kanahaukka Edellistalven lailla havaittu alun toistakymmentä talvehtijaa: Juuassa ja Liperissä mahdollisesti 3, Outokummussa ja Joensuussa 2 sekä Lieksassa 1.

Riekkö Havaintoja ilmoitettu reilusti edellistä talvea enemmän. Ne keskittyvät selvästi toisaalta Lieksaan (seitsemässä paikassa nähty yhteensä 11 yks.) ja Outokumpuun (neljässä paikassa yhteensä 10-11 yks.). Lisäksi on kuollut yksilö löydetty Juuan Kirkonkylästä (JoL, JuL) sekä nähty kevättalvella jälkiä ja kieppejä Lip Ristonkankaalla (LK, SN).

Teeri Vaikka talvihavaintoja on yli 250 yksilöstä, havaitsee jo tll:n tuloksista (taulukko 1-2) teerikannat normaalia pienemmiksi. Parvet olivat yleensä enintään 20-30 yks. suuruusluokkaa. Tätä suurempia vain Vär Patsola 6.12. noin 50 (HKi), Kon Selkie 11.3. noin 50 (HKo, JKo, KKo), Juu Kojonniemi 29.12. noin 35 (JH), Lie Sarkkila 14.3. noin 35 (JM) ja Lip Ahonkylässä läpi talven 30-40 (HR).

Metso Havaintoja ilmoitettu vain 18 yksilöstä: Lie 6, Out 6, Juu 4 ja Lip 2. Suurin havaittu määrä 4 (1 ♂, 3 ♀) 23.2. Juu Kojonniemessä (Erkki Halonen).

Pyy Vain muutama tll-havainto Lieksan reiteiltä, mikä tuskin kuitenkaan osoittanee pyiden todellista määrää.

Pasaani Lip Viinijärvellä läpi talven 2 ♂ ja 3 ♀ (ML, HR), Papelon-saarella 2-4 ja Kirkonkylässä 1 ♀ (LK). Out keskustassa vietti talvea 1 ♂ ja 3 ♀ (ML, HR). Kes Kirkonkylässä nähtiin 29.1. noin 20 (PH, HKa, ML, AP, AV). Kon Kirkonkylän eteläpuolella käveli 15.2. ♀ tien yli (KKo).

Kalalokki Vanha yksilö lenteli 18.1. moneen otteeseen Joe Niinivaaralla (JT). Aamulla linnun näki myös KKa ja ilmeisesti saman 19.1. kaupungin keskustassa.

Larus sp. Joe Repokallion kaatopaikalla ilmoitettiin nähdyn noin 5.1. kaksi harmaaselkäistä loppia (tiedon sai ML).

Kesykyvyhky Joensuun "pulukanta" määrältään omaa luokkaansa, noin 200 (ML). Muut talvikannat Kiteellä, Tohmajärven asemalla, Värtsilässä, Lieksassa ja Outokummussa vaihtelevat 10 yks. molemmin puolin.

Hiiripöllö Havaintoja 8-9 yksilöstä, aina yhdestä kerrallaan. Lip Kuoringassa 3.12. (ML), Kirkonkylässä 3.12. (LK, JuK) ja Viinijärvellä 20-29.12. sekä 6-12.3. (ML, HR). Joe Kukkosensaarella 8.1.-14.3. ja Pyh Mulossa 29.1. (kumpaakin näkivät monet). Toh Kemiessä 7.1. (Rauni Gröhn) ja 22.1. (HKi), Lie Siikasuoalla 16.12. (KJ) ja Juu Larinsaarella I lopulla (HL, Jouni Lehikoinen).

Varpuspöllö Nähty edellistalvea enemmän, kaikissa seuraavissa havainnoissa 1 yks. Out keskustassa 6.12. (HR) ja 11.12. (HLv, KL), Kuusjärvellä 7.3. (HR), Ruutunjoella 14.3. (HLv) ja Kuminvaarassa 17.3. (Mikko Koistinen). Lip Papelonsaarella 27.1. (V. Hartikka) ja Saari-niemessä 18.3. (SN). Juu kk. Syrjälässä 10.12. (JoL, JuL) ja Vanhajoella 1.1. (Kari Naakka). Lie Rauhalassa sai EL 10.12. varpuspöllön pöntöstä kiinni rengastettavaksi.

Lehtopöllö Joe Otsolassa nähtiin 13.2. lehtopöllö tv-antennilla (HKa). Pyy Niittylahdessa 6.3. pari sekä koiraan soidinääntä (ML ym.). Samoin Joe Noljaakassa 9.3. ääntelyä (KKa).

Lapinpöllö Muutaman vuoden tauon jälkeen nähtiin likimain parikymmentä uljasta "taigan" lintua. Juuasta kertyi tietoja seitsemästä: Larinsaari I lopulla 2 (Jouni Lehikoinen/HL), Kannas 11.2. 1 + 1 yks. (AK, HL, JoL, JuL) ja 28.2. 1 (P. Ketonen), Vihtasuo 18.2. 1, 19.2. 2 ja 2.3. 2 yks.(JH), Etelä-Vuokko, Taipale 1.3. 1 yks., valokuva paikallisessa lehdessä (Kimmo Repo). Lip Ristonkangas 11.1. 1 myös valokuvattu yks. (Asmo Varis), Joutenniemi XII-I 1-3 yks. (ELn, ALv, AP, HR, AV ym), Kultaoja II alussa 1 ja Ahonkylä I lopussa 1 (haastateltutietoja/HR kuten myös seuraavat). Pol Kinahmo II alussa 1 kuolleen ja Viklinrimpi II alussa 1. Out Itkonsalo 25.2. 1 (ML) ja Ruuttu 8.1. 1 yks. (ML:lle annettu kuvaus). Lie Siikavaara-Siikasuo 21.1.-13.3. 1 yks. (KJ, ELp, JM, AM) ja Viensuu, Kuivasalmi XII-II 1-2 yks. (J. Puumalainen).

Viirupöllö Myyrätillanne vaihteli suuresti eri alueilla, ja ilmeisesti näkään kuolleita viirupöllöjä läydettiin I alussa Out Suvisrannasta ja I lopussa Pol keskustasta (HR). Muutama eläväkin nähtiin: Lie Timitra 29.1. 1 yks. (MR) ja Lapalie 14.2. 1 yks. (JM). Myös Joe Repokallion vakiopöllö käväisi III alussa "vakioasukkaiden" vieraana (ilm. ML).

Helmipöllö Lie Lamminkylä 10.2. 1 yks. (JM), Siikasuo 10.3. 2 yks. (JM) ja Rauhala 13.3. 1 yks. (AM, KN, MO). Out Suvisrannassa 29.12. 1 kuolleen (HR). Lisäksi ilmoitettu soidinhavainnot Out Itkonsalosta 9.3. (ML) ja Kuminvaarasta 18.3. (Mikko Koistinen).

Harmaapäätikka Ilahduttavan useita havaintoja aina pohjoisessa Nurmesta myöten. Kon Jakokoski 19.12. ja 14.3. 1 yks. (MP). Lie Siikasuo 28.12. 1 yks. (JM), Soidinsuo 3.2. 1 yks. (MR) ja Pankakoski, nähty useita kertoja talven aikana, mm. 3.2. (PP). Nur Kuohatti, Jokiranta XII alussa 1 ♂ lintulaudalla. Nur Savikylä 24.12. tieto "Ylä-Karjala" lehdessä (Hilka Kortelainen). Ilmeisesti sama yksilö vieraili lintulaudalla Savikylän Lehmisärkällä 7.2.-23.3. (AL, HL, P. Laukkonen).

Käpytikka Lieksan tll:ssa varsin runsas, mutta alueelliset erot huomattavat. Esimerkiksi Out Törisevä 6.12. 10 yks. pienellä alueella (HR) ja Lip Kirkonkylä-Simananniemi 3.12. 7 yks. 1,5 km:n matkalla (M. Pulkkinen). Joensuussa pikemmin niukanlaisesti, ilmeisesti joulu- ja maaliskuulla runsaimmin, kuten KKa on todennut. KKo rengasti 3 ja JT 4 koko talven aikana Joensuussa, ELp puolestaan 6 Rauhalassa.

Pikkutikka Esiintyminen jatkui myös syksyn jälkeen tavanomaista runsaampana (ks. Vaelluslinnut, ed. Siipirikko). Lie Pankakoski 27.12 1 (MR), Vuonilahti 28.12. 2 (MR), Rauhala 7-31.1. 1 (KN, MO), Sarkkila 28.1. 1 (JM), Siikasuo 11.3. 1 (JM) ja Pankakoski, Ojala I-III 1 (PP). Juu Keski-Vuokko 31.12. (HL) ja 24.1. 1 yks. (AK). Out Harmaasalo II 1 (HR). Lip Varolanniemi 10.12. (Pia Räsänen) ja 14.2. 1 yks. (Antti Simola), Kirkonkylä III:ssa noin 2 viikkoa lintulautavieraana (LK). Kon Selkie 17.12. 1 ♀ ja 12.3. 1 ♂ (HKO) ja Iso-Aho 26-27.2. 1 (MP). Joe Karsikko 11.12. 1 ♂ (KKa). Mahdollisesti sama ♂ asusti XII-I vaihteessa Niinivaaralla, mutta poistui muualle rengastuksen 6.1. jälkeen (JT). Kit kk 29.1. 1 ♂ (PH, HKa, ML, AP, AV).

Pohjantikka Vain yksi havaintoilmoitus: Kon Jakokoski 11.3. 1 yks. (MP).

Palokärki Kon Selkie 25.12. 1 yks. (HKO), Lie Siikasuo I-III 1 yks. useita kertoja (KJ, JM). Mainittakoon vielä kevään havaintosarja Kon Jakokoskelta: 7.4. 1 yks., noin 15.4. 2 yks. ja 22.4. 1 äänt. (MP).

Korppi Talviajan havaintoja noin 60 yksilöstä. Suurimpia määriä Out Vuonoksen kaatopaikka 10 (ML) ja Lie Kinahmo 14.1. 7 yks. (HI). 5 yks. nähty Lip Suursaarella 26.12 (ES) ja Ylämyllyllä 10.3. (HR). Joe Repokalliolla läpi talven 3 (useat).

Varis Talvehtivien määrä likipitään kaksinkertaistui (ks. tll:t!). Näin kävi etenkin Joensuussa, jossa varikset - enimmillään noin 700 luokkaa (ML) - herättivät huomiota päästen lehtienkin uutisaiheiksi. Muuallakin runsaanlaisesti, esimerkiksi Out keskustassa talvehti noin 150 (HR) ja Lip Ylämyllyllä nähtiin 10.3. noin 230 (HR).

Naakka Joensuun keskustan talvikanta, noin 50 naakkaa oli sekin enätyksellinen. Näistä vain muutamia, yleensä 2-5 yks. vieraili Repokallion kaatopaikalla (ML, JT).

Harakka Kokonaismäärät variksen suuruusluokkaa (ks. tll:t!), mutta esiintyminen tasaisempaa. Määrät runsaita kuten edellisinäkin talvina (HKa, ML). Suurin määrä, noin 60 yks. ilmoitettu Lip Viinijärvellä (HR).

Pähkinähakki Kaksi talvihavaintoa. Lie Partalanmäki 6.12. 2 yks. (JM). Lip Käsämä noin 25.12. paikalliset mökkiläiset nähneet yhden (ilm. ML). Mainittakoon myös vaelluslintukatsaukseen ilmoittamatta jäänyt havainto. 4.10. lensi hakki lintuverkkoon Joe Niinivaaralla saaden renkaan (JT).

Närhi Määrät normaalia tasoa, paikoin maaseudulla kuitenkin huomattavat. Kon Selkiellä kävi enimmillään 8 ruokintapaikalla (HKO) ja talvikauden aikana rengastettiin 5 (KKo).

Kuukkeli Ilo Kivilahti, Vesivaara 5.2. 2 yks. (HKa, ELn, ML, AP, AV). Out pohjoisosissa XII alussa muutamia (HR).

Talitiainen (Valok. Kari Koskela)

Talitiainen Voimakkaan syksyliikehännän jälkeen talvikanta likimain normaali. Esimerkiksi Lie Rauhalassa talvikanta "ei erikoisen runsas" (ELp) ja Vär ruokintapaikalla kävijöiden määrä putosi XII jälkeen 20-30:stä noin 5:een (HKi). Joensuun syys- ja talviesiintymistä kuvannee lukusarja Niinivaaran yhdessä ruokintapisteessä eri kuukausina pyydystetyistä: 25/IX, 104/X, 56/XI, 26/XII, 19/I, 9/II ja 17/III (JT). Eri yksilöitä oli 162. Suuriakin parvia nähtiin, esimerkiksi Joe Asevelikylässä nähtiin 10.3. peräti 81 yks. lentävän tien yli (Hka). Nakkeli-rengastuksen "oheismateriaalina" eksi verkkoon satoja yksilöitä, esimerkiksi 6.11. Kon Onttolassa 46 ja vielä 18.3. Joe Nepenmäellä 21 (JT).

Sinitiainen Runsastuminen jatkui edelleen, mikä näkyy nyt jossain määrin jo tll:kin tuloksista. Joe keskustan alueen talvikannaksi arvioitiin peräti noin 70 yks. (ML), Out keskustan 25-30 (ML, HR) ja Lip Viinijärven noin 30 (ML, HR). Joe Niinivaaran ruokintapaikalta pyydystetty 15, edellistalveen verrattuna kaksinkertainen määrä (JT). Vär nähty 28.2. yhteensä 13 (HKi). Esimerkiksi Lie ainakin viidessä paikassa. Pohjoisimpiin lukeutuvat Juuan kk:n 3 yks. (Viljo Lampinen) ja Vuokon Lehtoniemen 1 (HL).

Kuusitiainen Havaintoja likimain kymmenestä yksilöstä. Lie Vartiala 3.1. 1 yks. (MR) ja Matovaara 31.12. 1 yks. (MR). Lip Viinijärvi XII alussa 1 (HR) ja Kyläsärkkä 3.12.-12.2. 2 yks. usein lintulaudalla (KH, Jki). Joe Noljaakassa 1-2 yks. koko talven ELn:n ruokintapaikalla (hav. myös Hka). 1 yks. reng. 6.11. (KKo). Joe hautausmaalla 4.12. 2 yks., 12.1. 1 ja 12.2. taas 2 (Hka, Jko, ML), Repokallion maastossa nähty ja kuultu 1 yks. 8.1. ja 10.3. (Hka, ELn, AV).

Töyhtötiainen Muutamia yksilöitä näkee läpi talven havumetsissä, mutta laji on Pohjois-Karjalassa varsin vähälukuinen. Joe hautausmaalla 1 läpi talven (Hka, Kka). Out Makumäestä rengastettu 17.12. 2 yks. ruokintapaikalta (JT).

Töyhtötiainen - vähälukuinen metsäseutujen asukki (Valok. Kari Koskela)

Hömötiainen Syysvaelluksen jälkeen talvikannat likipitään normaalia tasoa, Joensuussa (Hka, JT) ilmeisesti alle tämän. Liian tavallinen laji herättääkseen mielenkiintoa marjalintutalvena!

Pyrstötiainen Vielä joulukuussa nähty 7 parvea, joissa yhteensä 45 yks. Joe 27 yks./3 parvea (Hka, Jko, ML), Out 15/3 (HLv, KL) ja Lip 3/1 (MR). Suurin parvi, 12 yks. 3.12. Joe Siilainen (ML). Sydäntalvella havainnot vähenivät: vuodenvaihteen tll:ssa Lie Merilä 4 yks. (MR) ja Nurmijärvi 4 (ELp), Out Lähtevä 10.1. 4 yks. (Mikko Koistinen, KL) ja Joe Siilainen 28.1. ainakin 2 (ML). II loppu - III Kon Iso-Aho ja Jakokoski 12 yks./3 parvea (MP) ja Joe Repokallio 13.3. 5 yks. (Hka, ML).

Pänkinänakkeli Tiedot talven ennätysmäisestä esiintymisestä kootaan erilliseksi katsaukseksi lähinumeroihin.

Puukiipijä Esiintyminen jokseenkin normaalia. Esimerkiksi Joensuussa muutamia yksittäisiä tiaisparvissa (Hka) ja Kon Selkiellä 1 yks. useita kertoja XII-III (Hko). Vielä kevättalvellakin havaintoja tasaisen usein (ML). Joe Niinivaara 24.2. 1 yks. pihamaan lintuverkosta (JT).

Koskikara Ilmoitetut tiedot annettu julkaistavaan erilliseen katsaukseen. Ainakin paikoin normaalia vähälukuisempi.

Mustarastas Talvehtimistietoja tavanomaista runsaammin, eniten Liperistä ja Outokummusta. Läpi talven Lip Viinijärvi 2-3 (ML, HR) ja Suursaari 1 (ES), Out keskusta 1 ♂ + 1 ♀ (HR) ja Kon Kunnasniemi 1 (Pentti Lavikainen). Muut talvihavainnot aikajärjestyksessä: Out Kyykeri 6.12. 1 (HR), Juu Etelä-Vuokko 12.12. 1 ♂ (JH), Joe Repokallio 29.12. 1 ♀ (Hka), Lie Vuonisjärvi 3.2. 1 (MR), Lip Kyläsärkkä 14.2. 1 (KH), Lip Ylämylly 19.2. 1 (SN), Out Viurusuo 25.2. 1 (HLv, KL) ja Lip Kirkkonylä, koko III 1 (M. Pulkkinen).

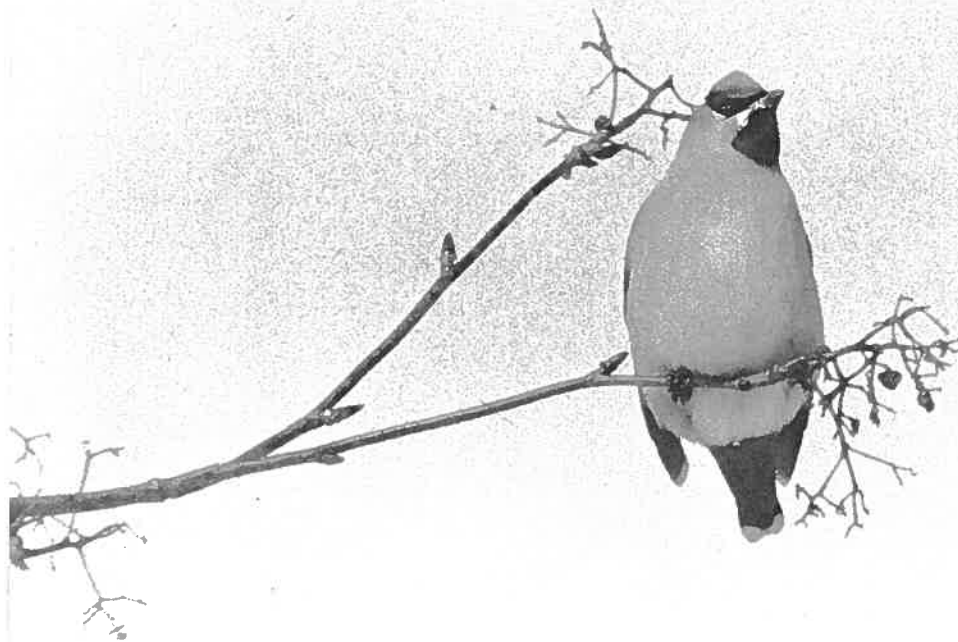
Räkättirastas Marjatalven todellinen massalaji. Muutaman kymmenen, jopa 200-300:kin räkätin parvia näkyi joulu-tammikuussa kaikkialla, missä oli punoittavia pihlajia. Suurimmillaan parvet olivat yleensä tammikuun alussa, esimerkiksi Lie keskusta-Rantala-Rauhala yhteensä noin 1000 (AM), Joe Otsola 3.1. noin 2000 (HKa), Niinivaaran alue 31.12. lähes 2000 (JT) ja 8.1. yhteensä noin 3000 (HKa, ELn, AV) sekä Out keskusta 2.1. noin 950 (HR). Keräytyminen alkoi marraskuun lopulla - esimerkiksi Joe Niinivaara 28.11. lähtien noin 300 (JT) - voimistuen joulukuun loppupuolella. Marjojen tammikuun mittaan ehtyessä tapahtui rastaiden keskittymistä muutamille runsaspihlajaisille alueille kuten juuri Joe Niinivaaralle ja Enon Kirkonkylään. Edellisessä paikassa nähtiin vielä 3.2. noin 600 (ML) ja jälkimmäisessä 5.2. ainakin 300 (HKa, ELn, ML, AP, AV). Parvet hupenivat pieniksi muutamassa viikossa: Lip Viinijärvi 10.2. 25 yks. (HR) ja Joe Niinivaara 18.2. enää noin 10 (ML). Maaliskuun alussa näkyi enää viimeisiä viivytelijöitä, jotka tuskin enää kovin etelään siirtyivät: Out keskusta 2.3. 1+1+1 (HR), Lip Viinijärvi 4.3. 1 yks. (HR), Lie keskustassa noin 10 yksitellen (AM) ja Joe ainakin 9.3. saakka (ML).

Punakylkirastas Joe Niinivaaralla (Tiaisenk.) 18.2. 1 yks. (ML).

Hippiäinen Tll:n tulokset viittaavat keskiarvoa pienempiin määriin ja yllättävän suuriin talvitappioihin. Näin etenkin Lieksan monissa laskennoissa, mutta myös Out-Lip-Joe kehitys näyttää samansuuntaiselta (HKa, HR), vaikka ML:n eteen osuikin hippiäisiä keskiarvotalvea runsaammin. Suurin talviparvi Lie Partalanmäki 25.1. 10 yks. (AH).

Tilhi Mahtava talviesiintyminen kuten räkättirastaallakin. Marraskuun (ks. Vaelluslinnut) muutaman kymmenen tai muutaman sadan tilhen parvet säilyivät liki samansuuruisina joulukuun lopulle, jolloin parvikoko moninkertaistui. Esimerkiksi Juu kk Syrjälä 25.12. noin 30 yks. (Jol) ja 31.12. noin 300 (JuL), Joe Niinivaara 11.12. noin 300 (JT), 19.12.

Kuvassa talven ainoa ilmoitettu punakylkirastas - hyvässä kunnossa vielä helmikuun lopulla! (Valok. Mauri Leivo)

Sydäntalven tilhet kerääntyivät valtaviksi, jopa tuhatpäisiksi parviksi, mutta loppupalvesta saattoi nähdä pihapihlajissa jo yksinäisen töyhtöpään (Valok. Mauri Leivo)

noin 1000 (JT) ja 8.1. noin 2000 (HKa, ELn, AV). Joensuussa asusti tammikuussa muutaman pikkuparven lisäksi kaksi noin 1000 yksilön suuruusluokan parvea, jotka liikkuivat keskustan ja Niinivaaran alueilla. Out keskustan tilhimäärä kasvoi tähän tapaan: 6.12. 200, 26.12. 300, 29.12. 1000 ja 2.1. 1100 (HR). Lieksassa AM arvioi tammikuussa olleen noin 2500 tilheä (Mähkö 500, keskusta 1000, Lamminkylä 1000). Lieksassa tapahtui helmikuussa nopea väheneminen, ja maaliskuussa oli tilhiä enää "erittäin vähän" (ELp). Joensuussa riitti marjoja helmikuun lopulle. Joe Niinivaaralla asusti 8-15.2. edelleen noin 1000 yks. parvi (JT, 15.2. myös KKa), keskustassa oli 9.2. noin 500 (ML). Enon kk 5.2. yht. noin 400, Lip Kirkonkylässä eniten helmikuussa, 285 yks. viitenä parvena (LK). Maaliskuussa parvikoko pieneni, mutta ainakin Joe Niinivaaralla näkyi noin 10-50 yks. parvia jokseenkin päivittäin huhtikuun puoliväliin, viimeiset 13.4. noin 50 yks. ja 16.4. noin 30 yks. (JT).

Lapinharakka Kaksi tammikuun alun havaintoa. Out Matovaara 6.1. 1 yks. (ML). Joe liksenniittyy 8.1. yritti tavoitella lintulaudan talitiaista (KKo).

Kottarainen Juu kk 15-31.12. 1 yks. (JuL, R. Linna). Joe Repokallion kaatopaikalla 5.12. 6 yks., 17.12.-26.1. 4 yks., joista 3 selviytyi talven yli (MK, HKa, ML ym.).

Varpunen Hiukan keskimääräistä suurempi runsaus riitti vuodenvaihteen laskennassa marjalintujen jälkeen vain "pronssisijalle". Talven varpusmääriä: Out keskusta noin 400 (HR), Matovaara noin 150 (HLv, KL, ML), Lip Viinijärvi noin 200 (HR) ja Joe Repokallio, enimmillään noin 200 (ML).

Pikkuvarpunen Kes kk 29.1. noin 60 ja Kit kk noin 20 (PH, HKa, ML, AP, AV). Kit Heinävaara 4.12. 2 (HKo). Joe Repokallio XII 2, paitsi 11.12. 3, I 1 (HKa, ELn, ML, AV). Lip Viinijärvi 15-20 läpi talven (ML, HR), Suursaari 16.12. 1 (ES), Kyläsärkkä 17.12. 3 (JKi), Siikakoski 7.1. 1 (useat), Varolanniemi 20.1.-IV 1-6 (R.-L. Räsänen) ja Kirkonkylä 27.12.-15.3. 1-6 päivittäin, 10.4. 11 (LK).

Nokkavarpunen Kolmessa paikassa nähty 1 yks. Joe Niinivaara 1.1. Tonttulankadun ruokintapaikalla, rengastettu (KKo). Lie keskusta, Koski-Jaakonk. 3.1. (AH). Pyh Hammaslampi 17.1. (Eeva Tikka).

Vihherpeippo Tasaisen runsaasti läpi talven kuten tll:n tulokset kertovat, reittikilometriä kohden kymmenkertaisesti edelliseen talveen verrattuna. Joe keskustan alueen talvikanta noin 100 yks. (ML ym.), Out keskustan noin 50 (HR), Varislahden noin 20 (JT), Lip Viinijärven noin 25 (HR), Kyläsärkän 6 (KH) ja Kirkonkylän ainakin 10 (LK). Joe Niinivaaralla pyydystetty ruokintapaikalta 43 eli suunnilleen edellisen huippupalven 1980/81 määrä (JT). Pohjoisempana vähälukuinen talvehtija: Juu Vuokko Lehtoniemi 3.12. 1 ♂ (HL), Nur Savikylä I 1 yks. (P. Larkkonen). Runsastui ainakin Lieksassa lopputalvesta (AM), keskustassa 11.3. 20 yks. (KN, MO).

Tikli Lip Viinijärvellä läpi talven eri havaintokerroilla 2-5 yks. (ML, HP, HR). Lip Kirkonkylässä 3.12. 2 yks. (KH). Joe Ranta-Mutalassa 18.3. 1 (ML).

Vihervarpunen Vielä joulukuussa pienet parvet tavallisia: Joe Niinivaara 10.12. noin 20 (KKa) ja 11.12. 9 yks. (ML, AV), samoin 11.12. muutamia keskustassa ja Hasanniemessä (ML, AV), Hasanniemessä 20.12. 22 yks. (ML) ja Asevelikylässä 26.12. noin 5 (KKa). Lip Viinijärvellä 22.12. 5 yks. (ML) ja 7.1. 12 yks. (useat). Joe Niinivaara, Varaslampi 12.1. 7 yks. (JKo, ML). Myöhemmin talvikauden ainoa havainto: Joe Iiksenvaara 19.2. 20 yks. (ML).

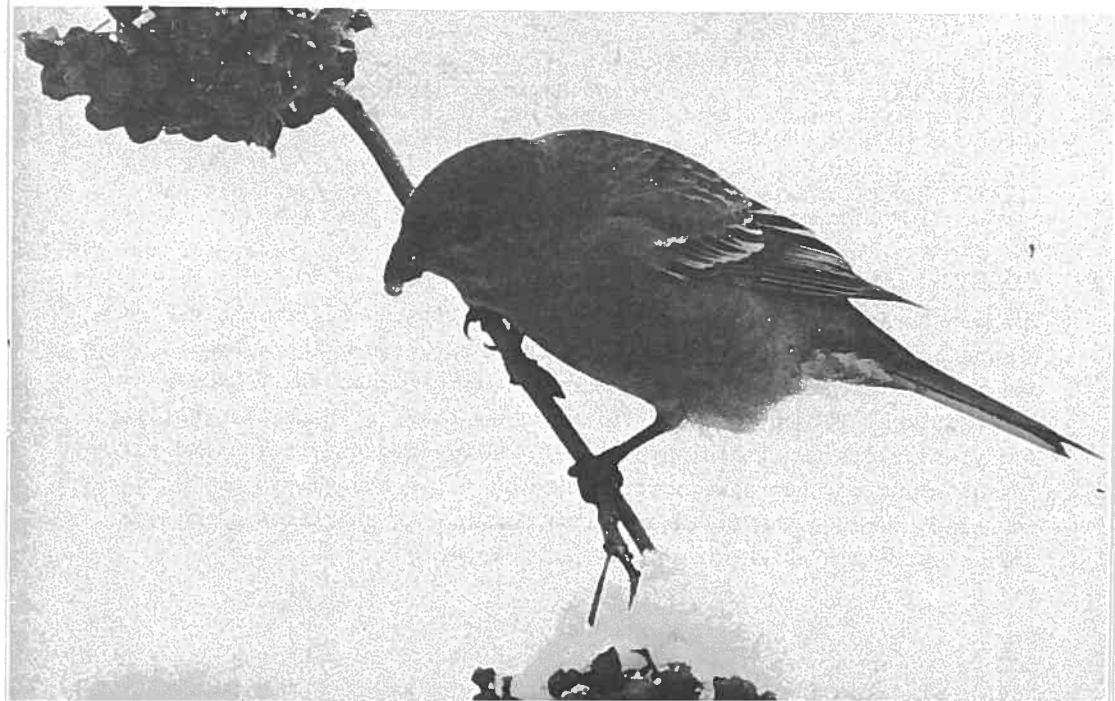
Urpiainen Joulukuussa pienehköt parvet vielä melko tavallisia. Näistä huomattavampia Joe Noljaakka 6.12. noin 40 yks. (JKo, ML), Lip Simananniemi 24.12. 18 yks. (LK) ja Joe Repokallio 29.12. noin 25 yks. (HKA). Tammikuun puolivälin jälkeen urpiaishavainnot menivät vähiin, mutta muutama pikkuparvikin sentään nähtiin: Lie Siikasuo 20.1. 10 yks. (JM) sekä Joe Niinivaara 17.1. ja 31.1. noin 10 yks. (KKa). Helmikuun lopulla nähtiin muutama vähän suurempikin parvi: Out Itkonsalo 25.2. noin 70 yks. (ML) ja Joe Iiksenvaara 27.2. noin 80 yks. (HKA). Viimeinen ilmoitettu havainto: Kon Selkie 11.3. noin 13 yks. (HKO). Lajin niukkuutta kuvaa sekkin, ettei kirjoittajan ruokintapaikan rengastuksiin (yht. 990) Joe Niinivaaralla sisältynyt ainoatakaan urpiaista.

Tundraurpiainen Urpiaisen vähyyteen verrattuna on havaintoja paljon, sillä vuodenvaihteen urpiaisparrissa oli likipitään säännöllisesti 1-2 tundraurpiaista: 29.12. Out keskusta 1 ja Joe Noljaakka 2, 30.12. Out keskusta 2 ja Partalanmäki 2 sekä 1.1. Lip Käsämä 1 ja Joe Noljaakka 1 (havainnoitsijat erittelemättä HKA, ML, HP, HR). Myöhemmin talvella enää kaksi havaintoa: Joe Siilainen 28.1. 1 yks. (ML) ja Joe Iiksenvaara 27.2. 1 yks. (HKA, AV).

Punatulkku Alkupalvesta asutuilla seuduilla suorastaan vähälukuinen, mutta varsinkin helmi-maaliskuulla erittäin runsas. Joensuussa punatulkkuja liikkui runsaasti suunnilleen 20.1.-20.4. välisen ajan. Lieksassa yleistyminen alkoi vasta helmikuun puolella, mitä kuvaavat ELp:n rengastusmäärät Rauhalassa: 3/XII, 3/I, 56/II, 201/III ja 73/IV. Vastaava JT:n lukusarja Joe Niinivaaralta (sulkeissa pyydystettyjen kokonaismäärä, mikä kertoo vielä oikeammin kokonaismäärästä): 3/XI, 15(18)/XII, 60(65)/I, 171(192)/II, 290(342)/III ja 37(59)/IV. Esiintymisen yleiskuva oli samanlainen kautta alueen. Helmi-maaliskuussa tulkkuja oli ruokintapaikoilla noin 10-30 niin Värtsilässä (Hki) kuin Kontiolahden Selkiellä, parhaimmillaan jopa noin 60 (Hko), Liperin Viinijärvellä 25.2. noin 40 (ML, HR). Taajamiin keräytyneiden määrästä mainittakoon Out keskustan 26.2. noin 200 ja Lip Viinijärven noin 130 III alussa (HR).

Punatulkkut yleistyivät vasta kevättalvella (Valok. Juhani Hyttinen)
Pihlajanmarjojen vannoutuneimpiin ystäviin lukeutuu myös taviokuurna
(Valok. Veijo Turunen)

Taviokuurna Hyvän pihlajanmarjasadon myötä kerääntyi marraskuussa kymmeniä taviokuurnia marjarikkaille paikoille, missä niitä nähtiin yleisesti tammi-helmikuun vaihteeseen. Suurimpia määriä eri alueilla: Juu Vuokko 1.12. 27 yks., Etelä-Vuokko 1.1. 40-45, 10.1. 45-50 ja 5.2. vielä noin 30 (JH). Lie Siikasuo 1.1. 20 (JM). Kii Heinävaara 6.12. noin 22 (HKo). Joe Niinivaara 11.12. noin 40 (ML, AV) ja "loppu-räysäksenä" 5.2. noin 50 (JT). Lip Kirkonkylä 11.1. 30 (LK). Out Läh-tevä 11.1. 25 (kaikki oppilaat) ja Kuminvaara 11.1. noin 20 (Mikko Koistinen). Ennätysmäärä 63 Out keskustassa 29.12. (ML, HP, HR). Helmikuun mittaan värikkäät marjansyöjät katosivat. Viimeisiä: 11.2. Juu Etelä-Vuokko 5 ja Vuokko 7 yks. (JH) sekä Out Lappala 20 yks. (ML), 26.2. Lie Niitty-Jamali 4 yks. (MR) ja 27.2. Joe Onttola noin 10 yks. (ML).

Käpylinnut Alkutiltalvesta monin paikoin kateissa. Vaikka Lie ja Lip vuodenvaihteen laskennoista löytyy yhteensä 73 käpylintua, on ennen tammikuun loppupuolta ilmoitettu vain muutamia parvia: Out keskusta 6.12. 20+4+2 yks. (HR) ja Lip Simananniemi 29.12. 6 lajilleen määrit-tämätöntä (LK) ja Out Raiskio 10.1. ainakin 5 pikkukäpylintua (JKi, ML). Helmi-maaliskuussa käpylintuja näkyi yleisemmin, osin myös var-haisen soidinajan takia. Isokäpylinnusta on ilmoitettu vain muutama havainto: Lie Pankkoski 27.2. 2 yks. (MR). Juu Kojonniemi 25.2. lau-lava ♂ ja 10.3. ♂ pesänrakennuspuuhissa (JH). Pieniä pikkukäpylintu-parvia ilmoitettiin helmi-maaliskuulta Ilo Kivilahdelta (useat), Lie Vuonisjärveltä (HR), Out Törisevästä (HR) ja Nur Savikylästä (AL, HL), suurin parvi noin 10 yks. 12.2. Out Raiskiassa (ML). Lajilleen määrit-tämättömiä taas mm. Lie Rauhalaista (KN) ja Kolilta (JT), suurin, noin 15 yks. parvi 3.3. Nur Savikylästä (HL).

Peippo Talvihavaintoja ainakin 14 yksilöstä, mikä on tavanomaista enemmän. Läpi talven Juu Kirkonkylässä 1 (Viljo Lampinen), Out kes-kustassa 1 ♂ (ML, HR) ja Lip Viinijärvellä 2 ♂♂ (HR). Joe Noljakassa Eln:n ruokintapaikalla 11.12. 3, ainakin 7.1. saakka 2 (myös HKa, ML, AV). Joe Niinivaaralla Tonttulankadulla I-II 1 ♂ ja 2 ♀♀ (KKa, KKo, ML), joista mahdollisesti oli mm. 13.2. Ensonkadulla vierailnut ♀ (JT). Joulukuun alun havaintoja: Kii Heinävaara 4.12. ja 6.12. 1 ♂ (HKo), Vär Patsola 5.12. 1 ♂ (HKi) ja Lip Varolanniemi 6.12. 1 ♂ (R.-L. Räsä-nen). Myöhemmin talvella Joe Otsola 2.2. 1 ♂ (ML).

Järripeippo Vain yksi ilmoitettu talvehtimistieto: Joe Niinivaaralla Tonttulankadulla XII 2 yks. (Paavo Harinen) ja ainakin 1-8.1. 1 ♂ (HKa, KKa, Eln, AV). Mahdollisesti samasta yksilöstä kuuli kirjoittaja suul-lisesti Joe Nepenmäeltä.

Keltasirkku Runsaus lähellä edellisen talven lukemia ja näyttää va-kiintuvan selvästi 1970-lukua alemmalle tasolle. Suurimpia määriä lienee Out Outolammenkadun ruokintapaikan enimmillään noin 120 (HLv, KL, ML).

Pulmunen Yksi talvihavainto: Juu Vihtasuo 19.2. 1 yks. (JH).

Pohjois-Karjalassa on joulukuun alun ja maaliskuun puolivälin välisenä aikana havaittu 64 lajia, mikä on marjalintutalven hyvä lajimäärä. Tä-män numeron harvinaisuuskatsauksesta on saatu mukaan allihaahka ja val-koselkätikka. Talven "suolana" olivat myös lukuisat pähkinänakkelit. Kun vielä värikkäät lintulautavieraat sinitiainen ja viherpeippo esiin-tyivät runsaina, harva kiinnitti huomiota urpiaisen vähyyteen tai nok-kavarpuksen lähes täydelliseen puuttumiseen. Lintuharrastaja muistaa talven kuitenkin poikkeuksellisen linturikkaana.

KIRJALLISUUS

LIIMATTA, P.: Talvilinnut Pohjois-Karjalassa
 -- 1978/79. - Siipirikko 7 (2): 8-15
 -- 1979/80. - Siipirikko 7 (4): 82-90
 -- 1980/81. - Siipirikko 9 (1): 8-15

PURSIAINEN, J. 1984: Syksyn 1983 vaelluslinnut. - Siipirikko 11 (3): 80-82

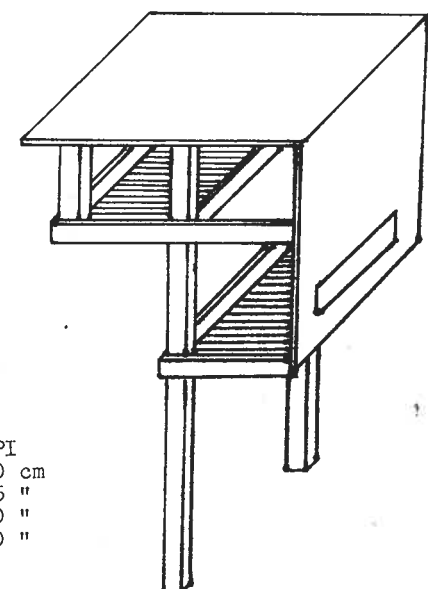
TIUSSA, J.: Talvilinnut Pohjois-Karjalassa
 -- 1981/82. - Siipirikko 10 (1): 7-15
 -- 1982/83. - Siipirikko 11 (1): 7-15

LINTUJEN RUOKINTAKATOKSIA MYITÄVÄNÄ

- täyttää kaikki hyvälle lintulaudalle asetetut vaatimukset
- ylälaudalla on ruokaa saatavilla myös lumipyryllä lasien suojassa
- tuulensuoja pakkasella auttaa pysymään lämpimänä
- kaksi kookasta ruokintatasoa mahdollistaa ruuan riittämisen kerralla useammaksi päiväksi
- ruokintatasoissa irroitettavat lisä-pohjat puhtaana pidon helpottamiseksi
- katto- ja sivulevyt sekä ruokinta-tasot säänkestävää filmivaneria
- puuosat kyllästetyt lahonsuoja-ai-neella
- ruokintakatoksia on kahta kokoa

MI TAT:	PIENEMPI	SUUREMPI
Katto	50 x 50 cm	60 x 60 cm
Suojaseinä	50 x 40 "	60 x 45 "
Ruokintatasot	25 x 40 "	30 x 50 "
Lasien korkeus	17 "	20 "

Valmistaja: Kimmo Koskela
 Os. Pohjolankatu 10 Joensuu
 Puh. 973 - 33397

RARITEETIT 1983 POHJOIS-KARJALASSA

Mauri Leivo

Vuosi 1983 oli Pohjois-Karjalassa antoisa harvinaisuuksien osalta. ARK:n käsittelemä ja hyväksymä havaintomäärä (134/114) oli kuta kuin-kin normaali, mutta RK-havaintojen tulva oli ennen kokematon; peräti 31 ilmoitusta tehtiin ja niistä 29 läpäisi RK:n tiheän seulan! Poikkeuksellisen mittava RK-havaintojen määrä selittyy suurelta osin sillä, että lampiviklosta tehtiin komeat kymmenen havaintoa ja rantakurvistakin kuusi. Muiden lajien osalle jäi silti 13 havaintoa. Alkukevään mielenkiintoisinta antia tuotti Joensuun Rantakylän petotarkkailu. Tulos: kahdeksan kotkaa. Toukokuun alkupuolen normaalin hiljaiselon jälkeen koettiin kuun lopussa kevään huippuhetket lampiviklo- ja rantakurvimassojen parissa. Alkukesällä yöhuutelijaretkien tulokset ylittivät odotukset: kaulushaikaroita ja liejukanoja tavattiin ennätysmäärä. Syksyn tultua käynnistettiin Vuoniemi-projekti - eikä turhaan: "rari" toisensa perään ohitti niemenkärjen tuottaen ansaittua mielihyvää stajareille. Vuoden lopussa saatiin todeta PK:n pinnalistan venähtäneen kuluneen rariteettikauden ansiosta kolmen lajin verran. Tuoksinassa mukana olleiden mieliin vuosi jäi muistorikkaana useiden unohtumattomien havaintojen takia.

Risuja

Jo viime katsauksessa totesin harvinaisuusilmoitusten yleisen tason nousseen, mutta parantamisen varaa vielä löytyy. Yhä vahvistuneen käsitykseni mukaan yksi painavimmista syistä heikkotasoiisiin ilmoituksiin on niiden täyttämisen jättäminen vuoden loppuun. Uskon, että useimmissa tapauksissa lomakkeen täyttäminen käy hyvinkin vaivattomasti, mikäli se tapahtuu havainnon jälkeisessä "viretilassa" (eikä puolikin vuotta havainnon jälkeen, jolloin mielenkiinto havaintoon on usein auttamattomasti sammunut). Useista lomakkeista näkee niin ikään, ettei lomakkeen täyttäjä ole lukenut kirjoittamaansa kovinkaan huolella läpi. Kömpelöt, vaikeasti tulkittavat lauseet, lukemattomat kirjoitusvirheet ja kellonaikojen tai jopa päivämäärän puuttuminen eivät suinkaan helpota lomakkeiden arviointia. Näihin seikkoihin tulisi jatkossa kiinnittää huomiota, etenkin kyseen ollessa vaikeasti, pikkutarkkojen tuntomerkkien perusteella määritettävistä lajeista. Hankalimpia lajeja ilmoitettavien joukossa näyttävät olevan petolinut (etenkin kotkat), merilokki ja äänihavainnot pikkusiepostasta. Yllättävänä yksityiskohtana on noussut esille haarahaukkailmoituksissa näkyvä ylimielisyys; tyydytään vain esittämään toteamus "pyrstö lo-

vipäinen" kuvaamatta asiaa sen tarkemmin tai vaivautumatta raapustamaan valaisevaa piirrosta pyrstöstä. Perinteisesti myös kotkien kohdalla ilman lisäkommentteja lauotut määritelmät "lyhyt pyrstö" ja "siiven etureunasta esiintyöntyvä pää" tuottavat ARK-laisille joukon harmaita hiuksia. Piirros olisi näissäkin tapauksissa ratkaisevasti apuna havaintoa arvioitaessa.

ARK:n toimintaperiaate

"Kentän" toivomuksesta esittelen lyhyesti ARK:n toiminnan käytännössä. ARK:aan kuuluu tällä hetkellä kolme jäsentä: Reijo Erola (puheenjohtaja), Petri Hottola ja allekirjoittanut (sihteeri). Kokouksia on yleensä ollut kahdesta kolmeen vuodessa riippuen palautettujen lomakkeiden määrästä ja palautusajankohdasta. Kukin lomakenippu kiertää vuoron perään jokaisella jäsenellä havainnon arviointia/tarkastusta varten. Kokouksessa numeroidut lomakkeet käsitellään järjestyksessä kunkin jäsenen lausussa kantansa havainnosta jollakin tarkastuksessa käytettävästä neljästä kirjaimesta, joista A tarkoittaa hyväksyttyä, B puutteellisia tietoja, C hylättyä ja D kannanotosta pidättäytymistä. Kolme A:ta (siis kaikki jäsenet äänestävät A:ta) merkitsee suoraan hyväksymistä ja kolme B:tä tai C:tä hylkäämistä. Muissa tapauksissa yleensä suoritetaan havainnon yhteinen uudelleenarviointi, mikä johtaa joko hyväksymiseen, hylkäämiseen tai hyvin harvoin "pöydälle jättämiseen" myöhempää käsittelyä, lisätietojen hankkimista tms varten. (Tässä yhteydessä todettakoon, että ARK:ssa oletetaan ilman muuta ilmoittajan kirjoittavan kaikki havaitsemansa tuntomerkit ym tiedot linnusta ilman erityistä lisätietojen pyyntöä, joten lisätietojen hankkiminen koskee lähinnä saatavissa olevien valokuvien tms hankkimista!) ARK:n jäsenten tekemien ilmoitusten kohdalla on menettely siten, että muiden jäsenten kuin ilmoituksen tehneen tarkastuksen jälkeen ilmoitus on lähetetty tarkastettavaksi jollekin ns. ulkojäsenelle, jollaisena ovat toimineet mm Visa Rauste Helsingistä ja Arto Juvonen Porvoosta. Jatkossa tultaneen toimimaan yhteistyössä Pohjois-Savon vastaavan elimen kanssa. Periaatteena on ollut, että myös ARK:n jäsenten tekemien ilmoitusten on saatava vastaava äänimäärä kuin muidenkin.

Lajikohtainen katsaus

Katsauksessa on lajinimen perässä kauttaviivojen erottamana kolme lukua. Niistä vasemmanpuoleinen ilmoittaa kyseisen lajin Pohjois-Karjalassa havaittua yksilömäärää (ei siis havaintojen määrää!) vuodesta

1975 (ARK:n perustamisvuosi) vuoteen 1981, keskimäinen vuonna 1982 eli edellisenä vuonna ja oikeanpuoleinen tarkasteluvuonna 1983 havaittua yksilömäärää. Lukujen tarkoitus on antaa jonkinlainen yleiskuva lajin viimeaikaisesta esiintymisestä Pohjois-Karjalassa.

Katsauksessa käytetyistä nimilyhenteistä todettakoon, että lomakkeen täyttäjän nimi on ensimmäisenä, ja mikäli nimi esiintyy vain kerran katsauksessa, se on kirjoitettu kokonaisuudessaan.

Katsauksessa käytetyt lyhenteet: ad=vanha, juv=nuori, subad=esiäikäinen (ei nuori eikä vanha), 1kv, 2kv jne=1.,2. jne kalenterivuoden lintu, A=laulava (A, A2 jne=1,2 jne pelkästään laulusta havaittua lintua; 1A, 2A jne=1,2 jne laulavaa lintua, jotka on myös nähty), p=paikallinen, m=muuttava (S,SW jne=muuttosuunnat etelä, lounas jne), kie=kiertelevä, jp=juhlapukuinen, vp=vaihtopukuinen, q-puk=naaraspukuinen (q tai nuori), va=vaalea, tu=tumma.

Havainnoitsijat: AA=Arto Airaksinen, IG=Ismo Glad, HH=Heikki Holmström, PH=Petri Hottola, JH=Jukka Hyytiäinen, MK=Matti Kapanen, TK=Timo Karkkinen, LK=Lauri Karttunen, HK=Hannu Kauhanen, JK=Jukka Kinnunen, RK=Reijo Korvenpää, KaK=Kari Koskela, KiK=Kimmo Koskela, ELn=Esa Laaninen, AL=Ari Latja, ELv=Esa Lavikainen, ML=Mauri Leivo, PL=Paavo Liimatta, JMa=Jarmo Martiskainen, KM=Kimmo Martiskainen, JMi=Juha Miettinen, AP=Ari Parviainen, JP=Jouni Pursiainen, HPä=Harto Päivinen, HPö=Heikki Pönkkä, HR=Hannu Räsänen, OS=Olavi Saaristo, VT=Veijo Turunen, KV=Kari Varonen, PV=Pekka Virtanen, AV=Anssi Vähätalo.

Merimetso (Phalacrocorax carbo) (43/6/6)

17.4. 1 subad kie Lip Viinijärvi vesitorni (ML,HR), 29.5. 1 ad p Ilo Koitere (AA,OS), 25.9. 1 S Rää Vuoniemi (ML,MK), 28.9.-ain.8.10. 2 subad p Joe Ukonlahti (AP ym.), 3.10. 1 juv SW Eno Vihtakangas (AA,OS) ja 1 subad p Joe Linnunlahti (ML,Olli-Pekka Pietiläinen), 8.10. 1 subad p/S/N Rää Vuoniemi (ML,PH,MK,AP,HPö,HR,AV). Havaintojen määrä tavanomainen, samoin kuin niiden painottuminen syksyyn. Linnunlahden (3.10.) ja Vuoniemmen (8.10.) linnut lienevät samoja kuin Ukonlahdella. Muis-tututtakoon, että merimetsohavainnot sisältävät myös Phalacrocorax sp:t.

Harmaahaikara (Ardea cinerea) (38/7/8)

18.7.-30.8. 1 ad p Joe Höytiäisen kanava (HK ym.), 2.8. 1 juv p Out Vuonos (HH,RK), 7.8. 1 p Kon Pitkäranta (KaK), 16.8. 2 Kon Pitkäranta (KaK), 17.8. 1 Kon Pitkäranta (KiK,AP), 19.8. 4 m/p Kon Pitkäranta (AV). Elokuun alkupuoli on tyypillistä Ardea-aikaa maakunnassamme. Tulkit-sin 16.8. ja 19.8. Pitkärannassa nähdyt linnut eri yksilöiksi. Selkey-den vuoksi Ardea sp:t käsitellään katsauksissa harmaahaikaran yhtey-dessä - siten myös lajinimen perässä olevat luvut sisältävät Ardea sp:t!

Jalohaikara (Egretta alba)* (-/-/1)

2-n.6.5. 1 p Rää Oravilahti (ELv, Olli Puustinen ym.), 18.6. 1 p Lip Joutenniemi (Timo Lautanen), 4.7.-30.8. 1 p Joe Höyt. kanava (ELn ym.). Maakunnalle uusi laji! Edellä mainitut havainnot koskevat mahdollises-ti samaa lintua. Etenkin Höyt. kanavalla oleskellessaan tuli tutuksi niin Pohjois-Karjalan kuin muunkin Suomen lintumiehille.

Kaulushaikara (Botaurus stellaris) (11/2/8)

27.4. A Rää Hautalampi (ELv), 30.4.-toukokuu A Lip Särkijärvi (PH,IG, ML,HPö ym.), 5.5. A Joe Höyt. kanava (Kimmo Kauhanen,AP,AV), 6.5. A Kon Paihola (PH,Jouni Koskela,AP,AV), 9.5.-kesäkuu A Out Sysmäjärvi (ML,AA,OS ym.), 30.5.-heinäkuu A Out Sätöslahti (ML,HR ym.), 5-ain. 7.6. A Kit Muljula Ylälampi (ML,HR,Heikki&A. Saarialho ym.), 15.9. 1 p Joe Höyt. kanava (HK,ELn). Kaulushaikaran massaesiintyminen oli yksi rarivuoden erikoisuuksista. Aikaisemmin lähes yksinomaan Outo-

Egretta alba kesällä 1983 Joensuussa

Heinäkuun alussa linnun nokka oli lähes kokonaan tumma, kauempaa näkyi mustalta, vain yläosan tyvi silmään asti vaalea, keltävä

Kesän kuluessa nokka kuitenkin vaalei kirkka kelti ja elokuun le-pussa nokka ei pö-ssä keltävä, vain arvan koirassa hieman tummemmanharmaata.

kummun vakiopaikoilla tavattu "mylvähtelijä" esiintyi nyt laajalti ympäri maakuntaa.

Kattohaikara (Ciconia ciconia) (5/6/1)

13.6. 1 p Juu Kannas (Harri Kirjavainen).

Mustahaikara (Ciconia nigra) (2/-/1)

29.5. 1 p Out Jokipohja (ML), 11.6.-14.8. 1 p Lip Ristikylä-Koikkalan-lahti-Leppälahti (LK, Pentti Hirvonen, Jaakko Markkanen ym.). Havainnot koskevat ilmeisesti samaa lintua. Vasta kolmas havainto kautta aikojen Pohjois-Karjalassa; edelliset v. 1975 ja -78.

Harmaasorsa (Anas strepera) (10/-/1)

12-19.5. 1 jp ♂ Out Sysmäjärvi (ML). Edellinen havainto on vuodelta 1981.

Allihaahka (Polysticta stelleri) (6/6/1)

2.12. 1 jp p Joe Pielisjoki Repolanranta (ML ym.). Jälleen kerran oivallinen esimerkki lajin myöhäisestä liikehdinnästä syksyllä.

Kyhmyhaahka (Somateria spectabilis) (-/-/2)

6.11. 2 q-puk.* p/kie Rää Vuoniemi (ML,MK,HK,AP,HPö,HR,AV). Maakunnalle uusi laji! Tietävästi vasta toinen havainto sisämaasta ja ensimmäinen kahden q-linnun parvi Suomessa. RK tarkastaa havainnot muista kuin ad koiraista.

Merihanhi (Anser anser) (-/1/1)

17.4. 1 NE metsähänhiparvessa Joe Rantakylä (MK,PH,HK,AL,HPä). Vasta toinen havainto kautta aikojen maakunnastamme.

Kanadanhanhi (Branta canadensis) (10/7/6)

2.5. 1 Out Sysmäjärvi (JK) ja 1 p Eno Uimaharjun silta (AA), 4.5. 3 Lie Rauhala (JMa), 29.5. 1 p Vär Sääperi (PH,MK,HK,AP,AV). Kanadanhanhi alkaa olla jo vakituinen (kevät)vieras Pohjois-Karjalassa, mitä osoittavat myös vuosien 1981-83 yksilömäärät, 5,7 ja 6.

Pikkujoutsen (Cygnus columbianus) (49/2/5)

24.4. 2 ad p Lip Heponiemi (PL ym.), 2-6.5. 2 ad p Out Sysmäjärvi (JK ym.), 13.5. 1 2kv p Out Sysmäjärvi (PH,IG,HPä). Sysmäjärvi on Pohjois-Karjalassa pikkujoutsenpaikkana omaa luokkaansa. Tällä kertaa jäivät syyshavainnot puuttumaan niin sieltä kuin muualtakin Pohjois-Karjalasta.

Maakotka (Aquila chrysaetos) (26/3/9)

1.4. 1 juv/subad NE Kes kk (KM,JH,Päivi Hyytiäinen), 6.4. 1 2-3kv NE Joe Rantakylä (MK,PH,HPä), 12.4. 1 juv/subad NNE Kit Hyypiänjärvi (HPö), 22.4. 1 subad N/NE Joe Rantakylä (MK,ELv,JMi,HPä,HPö,VT), 9.5. 1 ilm. 2kv NW Out Sysmäjärvi (MK,AA,PH,ML,Visa Rauste,OS), 3.10. 2 juv/subad SW Joe Rantakylä (AP,ELv,HPä,AV), 15.10. 1 juv/subad SSE Joe Rantakylä (ELv). Pitkästä aikaa kunnon maakotkavuosi! Suurin syylinen edellä mainittuun lienee ollut Rantakylän stajjariporukka, joka kiskoi osalleen yli puolet kotkista.

Kiljukotka (Aquila clanga)* (2/2/1)

26.4. 1 subad kie/m Tuu Kovero (HPö). Jo kolmas clangavuosi peräkkäin.

Kilju-/pikkukiljukotka (A. clanga/pomarina) (3/2/1)

28.4. 1 SE Vär Sääperi (PH).

Haarahaukka (Milvus migrans) (22/5/2)

7.5. 1 Vär Sääperi (MK,PL,HPä ym.), 8.5. 1 Lie Kiiskilänvaara (Keijo Nuutinen,Arto Määttä). Tavanomaista niukemmin havaintoja. Vakioipaikka Värtsilässä ei pettänyt kuitenkaan tälläkään kertaa.

Merikotka (Haliaetus albicilla) (50/17/14)

21.3. 1 ad m Joe Rantakylä (MK), 24.3. 1 ad m Lip kk (HR), 6.4. 1 ad NE klo 10.20 ja 1 ad NE klo 11.00 Joe Rantakylä (PH,MK,HPä) ja 1 ad NE klo 11.25 Kon Kontioranta (JP), 8.4. 1 ad m Lip Heponiemi (HR), 10.4. 1 ad m Out Sysmäjärvi (JK) ja 1 ad m Eno Uimaharjun silta (AA,OS,PV), 17.4. 1 2kv NE klo 13.30 ja 1 subad NW klo 14.45 Kon Lykynvaara (ELn), ja 1 subad m klo 14.45 Joe Rantakylä (HK,PH,MK,TK,AL,HPä), 19.4. 1 subad N Joe Rantakylä (MK,ELv,HPä), 21.4. 1 subad N Joe Rantakylä (MK,TK,HPä), 29.4. 1 2kv SE Kon Pitkäranta (MK), 2.10. 1 subad m Rää Kivisalmi (ELv,HK,AP), 8.10. 1 ad S Rää Vuoniemi (ML,PH,MK,AP,HPö,HR,AV). Kontiorannan merikotka (6.4.) oli sama kuin Rantakylän jälkimmäinen, ja Rantakylän (17.4.) sama kuin Lykynvaaran jälkimmäinen. Vanhojen lintujen kevätmuuton painottuminen varhaiskevääseen oli taas silmiinpistävää.

Muuttohaukka (Falco peregrinus) (13/5/4)

21.4. 1 ad p Vär Sääperi (PH), 4.5. 1 ad Kon Pitkäranta (MK,PH,ELv,AP,AV), 29.5. 1 ad p Ilo (AA), 22.9. 1 1kv S Joe Höyt. kanava (ML). Toinen hyvä vuosi peräkkäin. Ilomantsin havainto viitanee reviiriin.

Punajalkahaukka (Falco vespertinus)* (14/-/2)

19-22.5. 1p p Kes kk (KM,JH,Pertti Martiskainen), 14.6. 1p p Kit Muljula (Jouko Rantanen, Antti Luukkonen, Paavo Rantanen). Molemmat havainnot Pohjois-Karjalan eteläisimmistä osista, joka lieneekin maantieteellisesti otollisinta aluetta punajalkahaukkojen suhteen. Edelliset havainnot vuodelta 1981.

Viiriäinen (Coturnix coturnix) (7/1/4)

6.6.-14.7. 1 Ä Ilo Mekrijärvi (KV), 12.6. Ä Kon Kulho (KaK, Pekka Helo), 13.6.-kesäkuun loppu Ä 2 Kon Kulho (ML,IG,PH,MK,ELn,HPö,HR,AV ym.), 8-10.7. Ä Rää Oravilahti (KaK,Markku Halonen). Poikkeuksellisen hyvä vuosi.

Luhtakana (Rallus aquaticus) (5/-/2)

9.6. Ä Lip Tutjunlampi (ML,HR), 12.6. Ä Lip Mattisenlahti (LK, Sauli Nuolemo). Edellisen kerran tavattu v. 1980!?

Pikkuhuitti (Porzana parva)* (-/-/1)

9-10.6. Ä ♂ Kit Muljula Ylälampi (ML,HPö,HR ym.). 18 vuoden tauon jälkeen tavattiin laji nyt toistamiseen Pohjois-Karjalassa. Aiempi havainto oli vuodelta 1965 Kit Juurikkajärveltä (Ä 2). Kesällä 1983 kuultiin pikkuhuittaja Suomessa ennätyskellisen paljon.

Liejukana (Gallinula chloropus) (10/1/5)

30.5. 3 Ä (2♂ ja ilm. 1p) Out Laikanlahti (ML,HR), 9.6. Ä Lip Tutjunlampi (ML,HR), 16.6. Ä Rää Ruokosalmi (ML,JK). Aikaisempiin vuosiin verrattuna (mm. 1980 0 ja 1982 1) todella runsas esiintyminen. Tosin runsauteen saattoi ratkaisevasti vaikuttaa tavallista aktiivisempi "rantakanakomppaus".

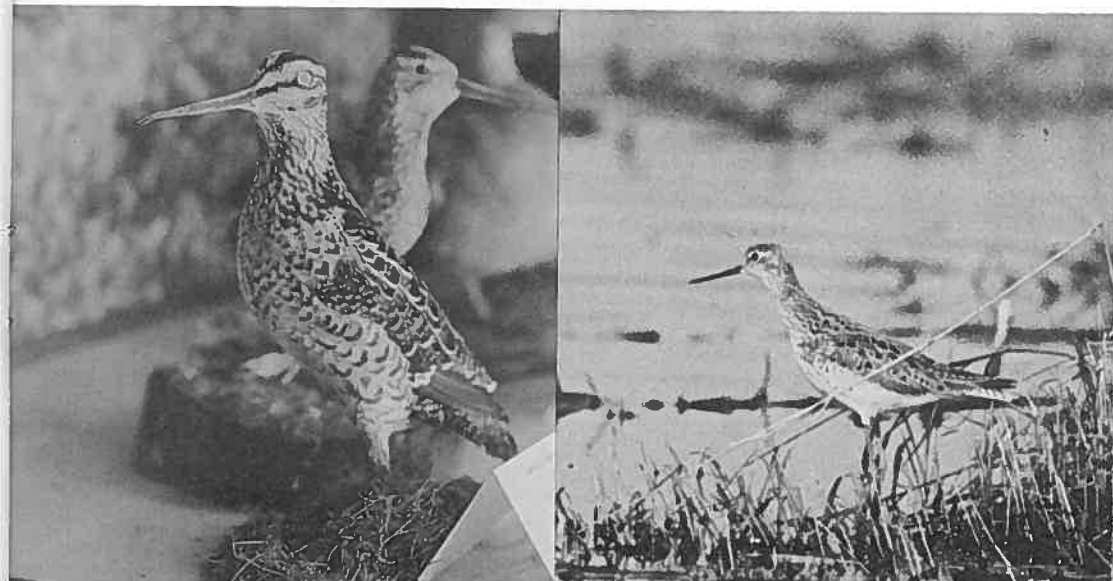
Heinäkurppa (Gallinago media) (7/-/2)

10.9. 1 kuolleena löydetty Joe keskusta Papinkatu (ML:n ilm.), 25.9. 1 1kv kuolleena löydetty Joe Noljakka Aavaranta (MK:n ilm.). Molemmat ovat tätä nykyä Joensuun Yliopiston kokoelmissa. Aittoa maastohavaintoa heinäkurpasta ei ole tehty vuosikausiin Pohjois-Karjalassa.

Lampiviklo (Tringa stagnatilis)* (17/2/10)

18.5. 1 p Out Sysmäjärvi (HR) ja 1 vp p Out Vuonos (PH,IG,HPö), 19.5. 2 p Out Sysmäjärvi (ML), 24.5. 1 p Out Sysmäjärvi (Tom Lindroos ym.), 28.5. 4 p/N Out Sysmäjärvi (ML,PH,ELn,AV), 5.6. 1 p Joe Lehmonniityt (Juhani Hyttinen), 25.6.-heinäkuun alkupuoli 1 varoitteleva Out (HR ym.), 17-30.7. 2 juv p Out (MK ym.), kuitenkin 18.7. 5 p, joista 2 juv

Joensuun Yliopiston kokoelmaan päätyi vasemmanpuoleisen kuvan heinäkurppa (Valok. Mauri Leivo). Oikeanpuoleinen kuva: Pitkärannan "atagna" vuodelta -82 (Valok. Veijo Turunen)

Out (ML). Uskomaton, joskin lajille edullisilla sääolosuhteilla selittyvä massaesiintyminen - yhteensä peräti noin 14 yksilöä (joukossa mm. suurin Suomessa todettu muuttoparvi, 4 yksilöä)! Onnistunut pesintäkin todettiin (vrt. varoitteleva emo ja havainnot nuorista linnuista) Myös muualla Suomessa havaittiin tavallista enemmän lampivikloja. Esiintymistä kuvaavaan lukemaan eivät sisälly pesinnän tuottamat nuoret linnut. Lisäksi vanhempi havainto: 9.5.-82 1 p Kon Pitkäranta (VT).

Rantakurvi (Xenus cinereus)* (21/2/6)

Kaikki havainnot tehtiin maakunnan suvereenista rantakurvipaikasta, Out Vuonoksesta: 27.5. 1 p aamulla (MK,HPä) ja 2 p illalla (ML,HR), 28.5. 3 p (PH,ELn,AV), 6.6. 1 p (ML), 9.6. 1 p (ML), 18.6. 1 kie/S (ML). Lampiviklon tapaan poikkeuksellisen paljon havaintoja. RK tarkastaa havainnot Perämeren seudun ulkopuolelta.

Merikihu (Stercorarius parasiticus) (105/13/13)

17.5. 7 (6 va 1 tu) N Joe Linnunlahti (MK), 19.5. 6 NNW Joe Linnunlahti (TK). Vain kaksi havaintoa, mutta parvet komeita.

Leveäpyrstökihu (Stercorarius pomarinus) (32/4/2)

23.10. 2 1kv* m Rää Vuoniemi (ML,MK,HPö). Mielenkiintoinen havainto, joka vahvistaa käsitystä lajin myöhäisestä syysmuutosta. RK tarkastaa havainnot muista kuin ad-linnuista ajalla 1.5.-15.6. Lisäksi vanhempi havainto: 27.5.-78 1 ad löydetty kuolleena Kii (ML:n ilm.). Nyttemmin lintu on täytettyä Joensuun Yliopistolla.

Tunturikihu (Stercorarius longicaudus) (2/-/-)

Vanhempi havainto: 22.9.-79 1 kv löydetty kuolleena Kii Ylisenjärven ranta (ML:n ilm.). Nykyään lintu täydentää Joensuun Yliopiston kokoelmia. Laji saattaa muuttaa pesimäalueilleen myös Itä-Suomen kautta, joskin hyvin harvinaisena.

Merilokki (Larus marinus) (8/2/5)

16.4. 3 ad p/m Joe Höyt. kanava (ELn), 26.4. 1 ad p Out Sysmäjärvi (HR), 30.4. 1 ad kie Out Vuonos (PH,IG,HPö). Havainnot tyypilliseen aikaan.

Pikkukajava (Rissa tridactyla)* (2/-/5)

Rää Vuoniemessä loppusyksyllä peräti kolmesti: 22.10. 1 1kv S (MK,ELv,HPä), 5.11. 3 1kv S (MK,ML,AV), 12.11. 1 1kv S (MK,ELn,ML,HR). Yhteensä 5 yksilöä (!) osoittavat, ettei kyseessä ollut pelkkä sattuma vaan selvää liikehdintää pitkin Itä-Suomen vesistöreittiä. Syksyllä -83 vallitsivat koko loppusyksyn voimakkaat luoteistuulet, joilla lienee ollut oma osuutensa todettuun "massamuuttoon". Aiemmin pikkukajava on tavattu Pohjois-Karjalassa kolmesti: 1927, -79 ja -81.

Mustatiira (Chlidonias niger) (35/7/5)

18.5. 1 jp p Kon Pitkäranta (MK,HPä), 24.5. 1 jp p Joe Höyt. kanava (HK), 29.5. 1 jp p Out Vuonos (ML,HPö,HR,Timo Ruotsalainen), 16.6. 2 jp p Joe Höyt. kanava (AV). Vakiomäärä vakioaikaan!

Räyskä (Sterna caspia) (11/1/2)

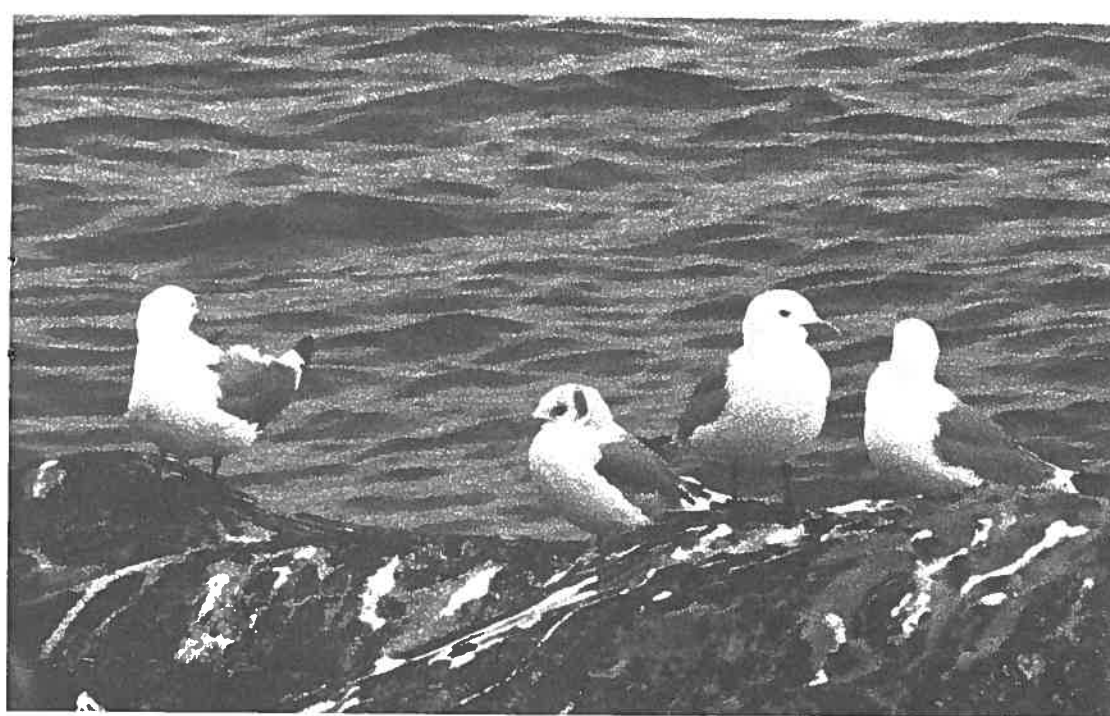
2.7. 2 ad p/S Out Vuonos (ML,Arto Puikkonen). Lähes jokavuotinen vierailija keskikesällä.

Lapintiira (Sterna paradisaea) (n. 51/4/4)

7.6. 1 p Out Sysmäjärvi (ML), 25.6. 1 p Out Vuonos (PH,IG,HPö), 7.8. 2 ad p Out Vuonos (ML,HH,RK,HR). Syyshavainto on poikkeuksellinen maakunnassamme.

Turturikyhky (Streptopelia turtur) (22/1/2)

7.7. 1 Out Kaitalampi (ML), 16.8. 1 ad p Joe Noljakka (ELn ym.).

Pikkukajavien muutto loppusyksyllä oli rarivuoden kohokohtia. Kuvan 2 kv-linnut kuvattu kesäkuussa Norjassa Varanginvuonolla. Etualalla 2 kv-lintu, jollaisia myös Vuoniemen 1 kv- "rissat" pitkälti muistuttivat (Valok. Veijo Turunen)

Vuonoksen räyskät 2.7.-83 (Valok. Mauri Leivo)

Turkinkyyhkyn kesäsiintyminen Viinijärvellä viittasi mahdolliseen pesintään. Kuvassa oleva pari kuvattiin 6.6. (Valok.Jarmo Pautamo)

Turkinkyhky (Streptopelia decaocto) (9/-/6)

1.6. 1 p Vär Sääperi (PL,Paul Segersvärd), 4.6. 2 p Lip Viinijärvi kk (ML,JK,HR), 6.6. 4 p Lip Viinijärvi kk (HK,Ari Lavinen,AP,Jarmo Pautamo), 7-13.6. 1 p Kon Selkie (Harri Kontkanen, Matti Ikonen, Jussi Järvinen). Poikkeuksellisen runsaasti havaintoja, tosin tyyppilliseen aikaan. Viinijärven paikallisesiintymä viittaa mahdolliseen pesintään (maallikoiden mukaan samanlaisia kyyhkyjä on ollut paikalla jo aiempina kesinä).

Harjalintu (Upupa epops) (6-8/1/1)

26-28.9. 1 p Joe Linnunlahti (ML ym.).

Valkoselkätikka (Dendrocopos leucotos) (22/7/1)

23.4. 1 p Joe Niinivaara (TK). Kahden hyvän vuoden (5 ja 7 yks.) jälkeen takaisin maanpinnalle. Lisäksi yksi vanha havainto: 2-3 vuotta sitten 1 ♂ löydetty kuolleena Pohjois-Karjalasta (tarkempi paikka ei tiedossa), nyttemmin Joensuun Yliopistolla (ML:n ilmoitus).

Kangaskiuru (Lullula arborea) (3/2/4)

19.4. 1♂ ja 1 todennäk. p p Joe Asevelikylä (JMi), 21.4. 1 SW Joe Kiviniemi (MK), 3.7. 1 ♀ Lip Ylämylly (LK). Liperin lintu havaittiin vanhalla paikalla, jossa jo 1951 tavattiin ensimmäisen kerran laulava kangaskiuru (LK). Laji otettiin v. -80 tarkastettavien joukkoon.

Mustapäätasku (Saxicola torquata)* (3/1/1)

18-noin 20.6. 1 p Toh Ristee (Rauli Lumio, Hannu Kormanen ym.). Jo kolmas mustapäätaskuvuosi perätysten, mikä tosin ei liene aivan odottamatonta, sillä kulkenevathan Suomeen eksyvät linnut juuri maakuntamme kautta.

Rytikerttunen (Acrocephalus scirpaceus) (7/1/7)

9.6. ♀ 2 Out Laikanlahti (ML), 10.6. 1 ♀ Kit Muljula Ylälampi (MK,KV), 26.6. ♀ Out Sysmäjärvi (HR), 29.6. ♀ Kit Päätyenlahti (JMi, Alpo Parkkonen), 24.7.-7.8. ♂ + 4 juv p Joe Ukonlahti (JP); 1 juv oli paikalla vielä 27.8. (JP). Runsaasti havaintoja ja tyyppillisesti vasta selvästi kesäkuun alun jälkeen. Ukonlahden pesintä on ensimmäinen Pohjois-Karjalassa, ks. tiedonanto sivulla 134.

Kirjosieppi (Phylloscopus inornatus) (-/-/1)

15.9. 1* p Joe Höyt. kanava (MK,ML). Maakunnalle uusi laji! Laji on nykyisin jokavuotinen harhailija Suomessa, etenkin lintuasemilla, ja verrattuna lähisukulaiseensa hippiaisuunilintuun tavataan yleensä aiemmin syksyllä, usein juuri syyskuun puolella. Maakuntamme ensimmäiset hippiaisuunilinnut havaittiin edellisenä syksynä (-82). RK tarkastaa havainnot muista kuin pyydystetyistä linnuista.

Pikkusieppo (Ficedula parva) (31/1/3)

25.5. 1 ♀ Kes Sarvisalo (KM), 12-19.6. 1 ad ♂ ♀ Kon Saunavaara (KaK, KiK), 16.6. ♀ Out Valkeavaara (HR). Mukavasti havaintoja verrattuna kahteen edelliseen vuoteen (1 yks. molempina vuosina). ARK kehottaa laulavien pikkusieppojen kohdalla suhtautumaan lajimääritykseen hyvin kriittisesti, sillä erehdyttävästi pikkusieppomaisesti laulavista pajulinnuista on tiedossa useita havaintoja. Kannattaa siis yrittää hakea laulaja näkyviin ja varmistua siten oikeasta lajimäärityksestä.

Kyseisestä arotaskuhavainnosta julkaistiin tiedonanto vast'ikään LINTUMIES-lehdessä. Siitä huolimatta esitellään nyt sama havainto "Satunnaisvierana" -palstallamme - tosin hieman lyhennettynä ja ilman piirrosta, mutta lisättynä valokuvin.

SA TUN-
NAI SVI ERAANA

AROTASKU (Oenanthe isabellina)* KONTIOLAHEDESSA

Markku Alanen, Jouko Tiussa & Matti Kapanen

30.4.1979 MA ja JT näkivät Kontiolahden Iikseniityillä eräällä rai-vauspellon kantorykelmällä kivitaskulta näyttävän linnun. Tarkemmin kiikaroitaessa se näytti kuitenkin selvästi kivitaskusta poikkeavalta ollen kookkaampi ja tasaisemman hiekanruskea. Erot kivitaskuun tulivat selviksi, kun linnun viereen ilmestyi kivitaskunaaras. Lintu löytyi noin klo 11.15 ja sitä tarkkailtiin kiikareilla lähes tunti. Jo paikan päällä lintu määritettiin arotaskuksi (JT oli aikaisemmin tutustunut lajiin SLY:n Rhodoksen (1973) ja Kaukaasian (1975)

retkillä). MA ja JT eivät käyneet enää katsomassa lintua, mutta tiedottivat siitä muille joensuulaisille lintumiehille. Vielä samana päivänä lintua tarkkailtiin uudelleen yli tunnin ajan iltapäivällä (MK, J. Pursiainen, P. Liimatta, T. Eronen, K. Varonen). Kahtena seuraavanaakin päivänä lintua seurattiin useiden tuntien ajan. Viimeisen kerran lintu nähtiin illalla 2.5.

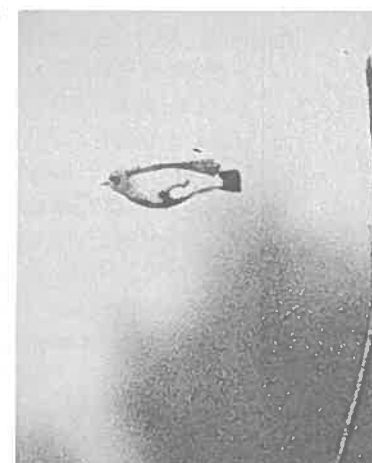
Koska lintu viipyi paikalla useita päiviä tarjoutui erinomainen tilaisuus tämän melko vaikeasti määritettävän lajin lähempään tarkasteluun. Lintu oli keskimäärin kesympi kuin kivitaskut, joita oli hyvinä vertailukohteina enimmillään neljä yksilöä. Arotaskua saikin usein tarkkailla vain 7-8 metrin päästä, mutta myöhemmin sen pakoetäisyys hieman kasvoi.

Kuvaus

Kooltaan lintu oli kivitaskuja suurempi. Se vaikutti myös rotevammalta, etenkin pää näytti pyöreämmältä ja isommalta. Myös nokka oli pitempi ja hieman paksumpi, samoin koivet korkeammat. Asento näytti usein pystymmältä kuin kivitaskuilla.

Yleisväriltään se oli vaaleampi ja tasavärisempi. Yläpuoli otsasta takaselkään oli vaalean hiekanruskea. Korvanpeitinhöyhenet olivat yhtä vaaleat kuin päälaki ja selkäpuoli. Silmäkulmanjuova oli heikko, hieman muuta päätä vaaleampi. Ohjasjuova oli selvä, lähes nokan levyinen, tummanruskea.

Alapuoli oli hieman vaaleampi kuin yläpuoli, mutta ei läheskään yhtä valkea kuin kivitaskuilla. Kurkku oli harmahtavankellanvalkea. Rinnan alaosa, vatsa ja alaperä olivat rusehtavanvalkeat. Rinnan yläosassa ja kupeilla reisien kohdalla erottui oranssinpunervaa sävyä. Ylä- ja alapuolen välinen kontrasti ei siis ollut läheskään yhtä selvä kuin kivitaskuilla, jotka olivat selvemmin "kolmivärisiä": alapuoli lähes puhtaanvalkea, selkä harmaampi ja siivet tummemmat, lähes mustat. Siivet olivat huomattavasti vaaleammat kuin kivitaskulla. Siipisulat olivat keskiruskeat, kyynärsulat ja erityisesti tertiaalit leveästi vaaleankellanrusehtavareunaiset; käsissulat erottuivat hieman tummemmanruskeina kuin muu siipi. Siiven pienet yläpeitinhöyhenet (siiven etureuna) suunnilleen saman väriset kuin selkäpuoli. Alulan isoin höyhen erottui levossa olevan siiven alareunassa selvästi tummana. Siipien alapinnat olivat vaaleat, kellan- tai rusehtavanvalkeat. Valkean pyrstön kärkivyö tummanruskea, leveämpi kuin kivitaskulla. Keskimmäisten pyrstösulkien tyveä kohti työntyvä tumma alue ("T:n jalaka") oli lyhyempi. Pyrstön nurkat vaikuttivat pyöristyneemmiltä. Pyrstön valkea erottui hyvin vain linnun lentäessä, kun taas istuvan lin-

nun supussa olevasta pyrstöstä valkeaa näkyi paljon huonommin kuin ki-
vitaskuilla. Siiven kärjet ulottuivat suunnilleen pyrstön tumman kär-
kivyon puoliväliin. Nokka ja koivet olivat tummat, lähes mustat.

Esiintyminen

Arotaskun lähimmät pesimäalueet ovat Etelä-Venäjällä Mustanmeren ja
Kaspianmeren välisillä alueilla. Lännessä pesimäalue ulottuu ainakin
Kreikan itäosiin. Muualla Euroopassa laji on satunnaisvieras. Länsi-
ja Pohjois-Euroopassa arotasku onkin tavattu vain muutaman kerran.
Suomessa laji on nähty kerran aikaisemmin Siikajoen Tauvossa syys-
kuussa 1977 (Haataja ym. 1980).

KIRJALLISUUS

HAATAJA, K., KAARTO, I. & TYNJÄLÄ, M. 1980: Arotasku *Oenanthe*
isabellina ensi kertaa Suomessa. - *Lintumies* 15: 174-175.

TI EDONAN TOJA

RYTIKERTTUNEN (*Acrocephalus scirpaceus*)^{*} PESIVÄNÄ POHJOIS-KARJALASSA

Kahlailllessani 24.7.1983 Joensuun Kukkosensaareissa jätevedenpuhdis-
tamon tuntumassa löysin ruovikosta levottomasti käyttäytyvän ryti-
kerttusen. Kun hetken kuluttua huomasin lintuja olevan kaksi aloin
etsiä pesää, joka löytyikin varsin helposti "polttaa-polttaa"-mene-
telmällä. Pesä oli ruovikon keskellä pienessä pajussa noin puolen
metrin korkeudella. Yksi neljästä poikasesta oli jo jättänyt pesän
ja istuskeli läheisellä pajun oksalla.

Poikaset ja emolinnut pyydystettiin rengastusta varten ja kävi ilmi,
että ♂ oli rengastettu nuorena lintuna heinäkuussa 1981 Etelä-Ruot-
sissa, joten se mitä ilmeisimmin on kotoisin sieltä.

Tapasin poikueen säännöllisesti pesäpaikan tuntumasta parin viikon
ajan ja vielä 27.8. yksi poikasista tuli kontrolloiduksi. Rytikert-
tunen on Suomessa nopeasti pohjoiseen leviävä laji. Pesintä lienee
ensimmäinen Pohjois-Karjalassa, vaikka yksittäisiä koiraita onkin
viime vuosina tavattu säännöllisesti. Ehkäpä laji lähivuosina va-
kiinnuttaa asemansa maakuntamme pesimälintuna.

Jouni Pursiainen

LAPINPÖLLÖN (*Strix nebulosa*) POIKKEUKSELLINEN SAALISTUSTAPA
TOHMAJÄRVEN TIKKALAN SÄRKIJÄRVELLÄ

29.4.-84 lehtopöllöt pitivät ääntä kesämökkimme lähistöllä noin klo
21.00. Lähdin etsiskelemään niitä hämärissä astellen tuttua polkua.
Linnut kaikkosivat kuitenkin aina lähestyessäni äänen lähdeksi. Hom-
ma oli hyödytöntä ja lähdin takaisin mökille. Avatessani ovea noin
klo 21.45 katsahdin kuitenkin taakseni ja näin laiturin kaiteella noin
75 metrin päässä hiljaa istuvan pöllön, joka kooltaan oli suurempi
kuin lehtopöllö. Iltahämärän vuoksi ei paljain silmin nähty värejä.
Kiikarilla kuitenkin pään kääntyessä sopivasti näin kuitenkin lapin-
pöllön tutun naamataulun. Olin hyvin varovainen liikkeissäni. Turhaan.
Ei pöllö ollut minusta kiinnostunut.

Järvi oli vielä jäässä paitsi muutaman aarin alue heinäistä luhtaa lah-
den perukassa. Sieltä kantautui sammakoiden voimakasta örinää ja sitä
pöllökin ilmeisesti kuunteli. Hetken kuluttua pöllö nousi äänettä-
mästi siivilleen ja lensi pienen avoveden keskellä töröttävän ke-
pin nokkaan. Nyt aloin lähestyä sitä ja noin 30 metrin päässä pöl-
löstä pysähdyin jäykistyen, sillä pöllö hypähti ilmaan ja syöksyi
kaartaen veden yli siten, että roikkuvat jalat loiskauttivat vettä
äänekkäästi. Ilman saalista pöllö lensi veden päälle roikkuvalle män-
nyn oksalle noin 15 metriä minusta, katsoi minua ja paineli taas
"kalastelemaan" niin että vesi loiskui. Ilmeisesti sen verran outoa
homma oli, ettei saalista tullut ja pöllö lensi lopuksi rauhallisesti
vastarannalle noin 60 metrin päähän häviten metsään.

Kirjallisuudesta tiedän, että huuhkaja "kalastelee", mutta myyräspesia-
listilapinpöllön kalastelusta en ole löytänyt tietoja.

Heikki Saarialho

Lapinpöllö - tuimailmeinen
sammakoidenkin (?) saalistaja
(Valok. Juhani Hyttinen)

JOUKKOJULKAISU

TILAA LINTUKIRJAT OMAN YHDISTYKSESI KAUTTA

Olet saanut hiljattain esitteen Lintutieto Oy:n kautta myytävistä kirjoista. Voit hankkia kirjat myös PKLTY:n kautta tämän lehden välissä olevaa pankkisiirtolomaketta käyttäen. Samalla tuet yhdistyksen toimintaa.

Huom! Pekka Helon kirjaa Yön linnut on vielä saatavana rajoitettu määrä ennakkotilaushinnalla 135 mk + postikulut 14 mk. Vielä on myös jäljellä pari kappaletta teosta Kotka-lintujen kuningas hullu vattoman halpaan hintaan 120 mk + postituskulut 14 mk. Varaa omasi Timo Karkiaiselta, puh 973-33717. Kirjoja hankkiessa kannattaa tehdä kaverin kanssa yhteistilaus, jolloin vain todelliset postituskulut veloitetaan.

VETOOMUS

Pohjois-Karjalassa talvehtivista koskikaroista ei ole toistaiseksi tehty perusteellisempaa yhteenvetoa. Siipirikon talvilintukatsauksissa on ollut joitain havaintoja. Yritän saada aikaan paremman katsauksen, jos saan havaintosi avuksi. Pyydän kahden edellisen talven (1982-83 ja 1983-84) havainnot vuoden vaihteen tienoilla ja 1984-85 havainnot talven mentyä. Vanhemmatkin havainnot saa lähettää. Toivon mikäli mahdollista retkeilyalueittain/kunnittain maastossa koluajan oman arvioinnin talvehtijoiden kokonaismääristä, tiedot mahdollisista rengastuksista ja havaintopaikan yhtenäiskoordinaateista yms.

Esko Lappi
Kuusitie 8
81730 LIEKSA 3
puh. 975-22184

Petolintuvastaavamme uusi osoite on: Hannu Lehtoranta
Kehäkatu 15 B 8
75520 NURMES
puh. 976-21889, työ 976-20528

Havaintovastaavamme osoite: Mauri Leivo
Kauppakatu 19 A 6
80100 JOENSUU

Kyseiseen osoitteeseen voit lähettää kaikenlaiset havaintosi. Myös lomakkeita voit tilata samasta osoitteesta tai puh. 21842.